

EENIGE GEDACHTEN

over

het Sarekat Islam Congres

TE SOERABAIA GEHOUDEN IN OCTOBER 1918.

DOOR

R. HUYGEN DE RAAT.

C. 66

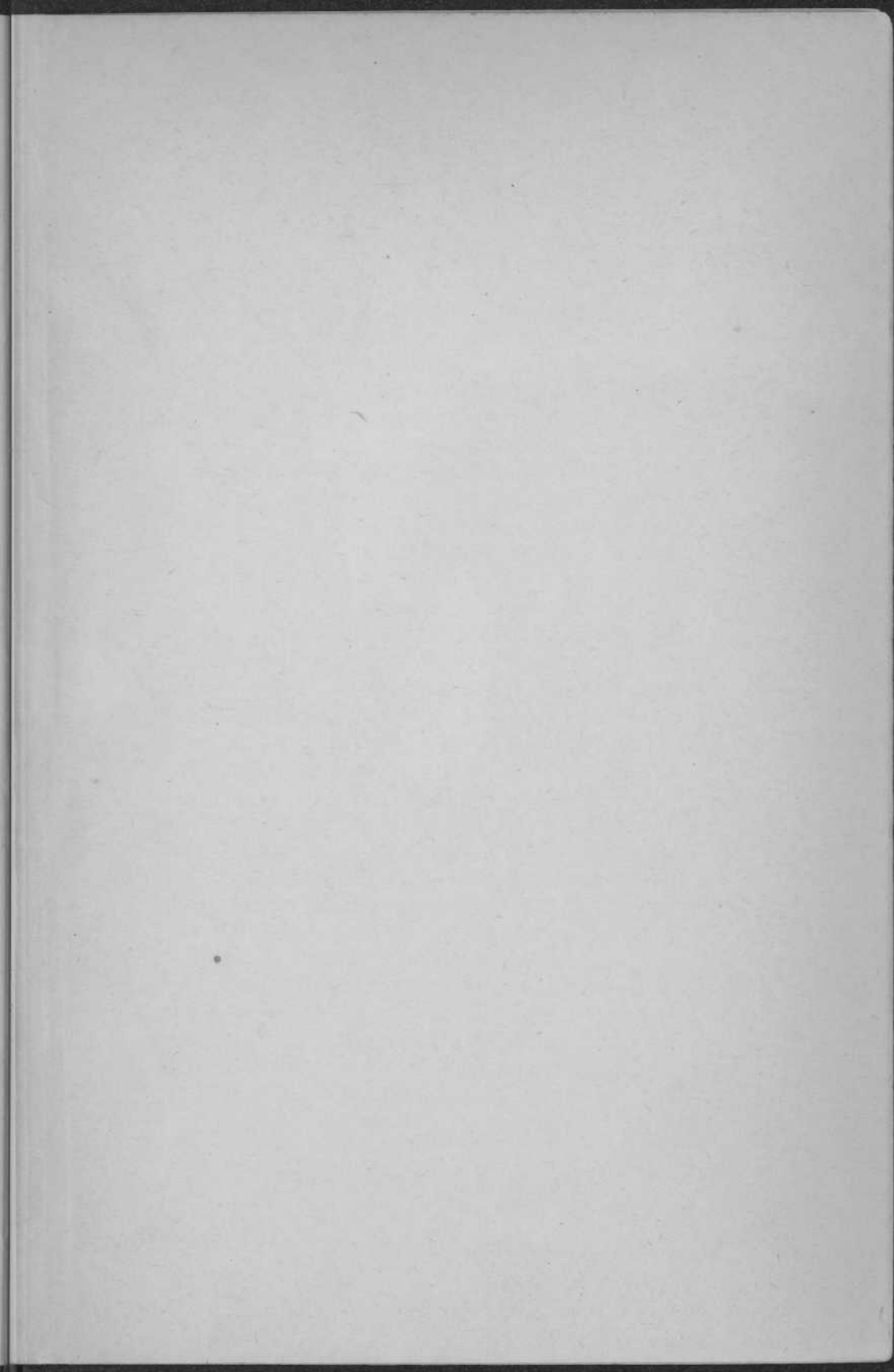
N. V. SEMARANG DRUKKERIJ EN BOEKHANDEL H. A. BENJAMINS.

1054
c 66

Universiteit Leiden

1 867 500 4

VOORWOORD.

L. S.

Ziehier enkele overpeinzingen van een „outsider” als gevolg van de beslissingen en moties door het S. I. Congres te Soerabaia genomen.

Kwaad kan het toch zeker niet, dat de Regeering van andere dan ambtelijke zijde verneemt, *hoe* die over de huidige S. I. werkwijze oordeelt.

Schrijver dezes is tot de hieronder volgende overpeinzingen gekomen, door het aandachtig volgen der uitstekende en duidelijke verslagen van den eigen berichtgever van „de Locomotief,” voorkomende in de volgende N^os. als: 30 September 2e blad., 1 October 1e en 2e blad., 3 October 1e en 2e bl., 4 October 2e bl., 7 October 1e bl., 8 October 1e bl., en 9 October 1e blad.

Een welgemeend compliment aan den verslaggever van het bekend dagblad van Midden-Java voor zijn arbeid en het gegeven bewijs van zijn onpartijdigheid in deze belangrijke zaak, is m. i. hier wel op zijn plaats.

Tevens is het zeker geoorloofd met allen aandrang de herlezing aanbevelen van het toekomstbeeld in deze volksbeweging gegeven in 1914, door den heer J. J. B. Ostmeier in het door hem geschreven werk: „Punten en Problemen,” een en ander over het Javaansche Volk. Uitgave N. V. Semarang-Drukkerij en Boekhandel H. A. Benjamins. Zie blz. 152 en verder.

De Heer Ostmeier wees op het „gouverner c'est prévoir”. Ik geef grepen uit het volle leven, dat de tijd voor de Regeering gekomen is, om, als harden maar goeden geneesheer op te treden en de uitgebroken ziekte afdoend te bestrijden en . . . genezen.

R. HUIJGEN DE RAAT.

KALI-KONDANG, 15 October 1918.

9024/63

Eenige gedachten
over
het Sarekat Islam Congres
te Soerabaia gehouden in October 1918.

1e. Bestuurshervorming: Het geheele betoog van R. Hasan Djajadiningrat is o. i. van wege de negatie van verleden en het heden zeldzaam onvolledig, vluchtig en oppervlakkig. De kalme bezonken ernst en ware wetenschap van het onderwerp ontbreken er geheel aan. Om die reden hopen wij dan ook ten zeerste dat de Regeering zich niet door dezen S. I. adviseur van de wijs zal laten brengen.

Democratie en democratische beginselen zijn heele mooie begrippen, maar men moet eerst ware en juist denkende democraten bezitten, om die beginselen tot uiting te kunnen brengen.

Wat het rijp stoomen van democraten aangaat men lette s. v. p. dan goed op de S. I. vereenigingen. Het steeds kort gehouden kind heeft de waarde der algeheele vrijheid verkeerd gebruikt, in stede van een kalme, leerzame en plichtsbetrachtende student te worden, is het geworden de *onbesuisde, bandelooze en overmatig eischende losbol*. De innige vriendschap met een Sneevliet een Baars enz. heeft het geheel van het rechte spoor gebracht.

De voorzitter brengt de „*Volkswil*” op het tapijt.
De niet-S. I. ers beweren royaal dat achter dat *Masker* de S. I. voormannen zitten.

Volkeren die meer dan duizend jaren onder eigen en vreemde overheersching gestaan hebben, kunnen eerst na een paar geslachten een *Idee* krijgen wat inderdaad „Volkswil en Volksmeening” beteekent.

Het bewijs is immers ook hier reeds duidelijk geleverd! Wie zijn de opwekkers van dien embryonalen *Volkswil-geest*?

Niemand anders dan een Douwes Dekker, een Sneevliet enz. Zoodat men werkelijk niet kan spreken van een Inheemsch plantje.

Wat later over dit onderwerp door Semaoen en den voorzitter in het debat werd geworpen, was geen imitatie van rebellie tegen de Regeering meer. Want duidelijk werd het vrijwel uitgebazuind: Binnen 5 jaren zult gij, *Ned. Ind.* Regeering, aan ons gehoorzamen, of gij wordt door ons op zijn Indisch „gekebieriet” (gecastreerd.)

Heerlijk en hoopvol vooruitzicht en loon voor uwe goede bedoelingen.

2e Zaak Madjalaja: Arme wrijfpalen genaamd bestuursambtenaren: alles sirihrood, kapoorstrepn, natte soesoer, roet enz. worden op uwe ruggen en andere lichaamsdeelen gesmeerd.

Voornamelijk de verontwaardiging van een heel congres, zal u nopen uw plicht te verzaken!?

Onbegrijpelijk inderdaad, dat wij *niet-S. Iers* zulke harde koppen bezitten, dat wij niet kunnen begrijpen dat ieder die met S. I. gemerkt is, absoluut vrij is van menschelijke zelfs duivels streken!

Dus heeren bestuurs ambtenaren blank en bruin laat een particulier sadja U den goeden raad geven, in het vervolg alleen maar opstokers, opruiers en bloed-

zuigers van den kleinen man goed in de gaten te houden en zoo noodig bij voorbaat onschadelijk maken, maar houd geen rekening met het soort van *Merk* dat hij hier of daar op zijn body draagt.

Merkwaardig dat congressisten, zich wanende staatslieden, niet eerst afwachten wat de rechter terzake zal doen!! Of behoort dat tot de toekomstige rechtspraak illusie, dat van te voren de Rechter beïnvloed mag worden?

3e. Semaoen contra A. Moeis: Uit dezen strijd met heel veel levenmakerij kan men als leek de opzet van eene comédie-vertooning inderdaad niet van zich af zetten.

Op het oogenblik is al heel weinig verschil te maken tusschen de inwendige gevoelens en uitwendige klanken, van de HH. voorzitters van de Centraal Sarekat Islam en van de S. I. Afdeeling Semarang.

De vrees Semaoen te verliezen en de hartstochtelijkheid waarmede dien leider in het Hoofd-Bestuur werd opgenomen „speaks volumes”.

Met eene kleine variant kunnen wij het „Le roi est mort, vive le roi!” hier in toepassing brengen als: de oude S. I. is geslacht, de Sneevliet-S. I. kraait koning.

4e. Belastingen en onderwijs: Als gevolg van het voorwoord van den voorzitter, inhoudende het scherp verwijt aan de Regeering dat die de bevolking *nooit* terzake heeft geraadpleegd, zou men den lust gevoelen de congresleden toeteroepen: „Heeren is uw memorie door de hitte van de Roode koorts zoodanig verwaterd, dat gij zelfs het naaste verleden niet meer kunt overzien. Blijf toch in uwe evolutie droomen verstandig, gematigd en bovenal eerlijk en billijk, en

haal nu niet te pas en onpas telkens de „pentoong” (knuppel) voor den dag om executie te houden waar eerder waardeering past.

Werkt u allen liever eerst goed in, in de geschiedenis dezer landen, en vooral de perioden waarin soort over soort autocratisch geheerscht hebben. Beoordeel dan billijk en eerlijk, wat in een eeuw van *Kolonisatie* politiek, het Nederlandsch Bestuur voor deze landen beteekend heeft.

Zoudt gij nu eens één enkele maal echt eerlijk zijnde, werkelijk durven beweren, dat Inlandsche vorsten, Java in één eeuw zoover hadden kunnen brengen, dat zelfs koelie's kinderen aspiraties kunnen koesteren, een Lenin, Trotsky, Bebel, Troelstra enz. enz. te evenaren?

Kom heeren, uw leiders zetels zijn toch *niet te* hoog voor U, zoodat gij daar „poesing” wordt?

De heer R. M. Soerjopranoto is schijnbaar ook zoo „poesing” dat hij voor den kleinen man der Vorstenlanden, die dank zij de opeenvolgende welmeenende Residenten eerst wat mensch is geworden, nu een rechtstoestand met één sprong wenscht te bereiken, echter met de vertrapping van een wet-tigen rechtstoestand van de landhuurders, eene categorie menschen die in die Vorstenlanden toch ook goeden pioniers arbeid heeft verricht.

„Sarèh mawon R. M.” door kalm beraad, overleg en de goede ernstige wil van bestaande oude toestanden te verbeteren, in samenwerking met een goed willende en meenende Regeering is er binnen afzienbaren tijd wat goeds tot stand te brengen.

Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd, you know?

Vergeet vooral niet dat Java momenteel mogelijk alleen hoogst enkele eigen kinderen bezit, die par droit de naissance (niet in de beteekenis van adeldom)

zoo noodig inderdaad als staatslieden en Regeerders hun land waardig zouden kunnen dienen.

Gij wilt toch zeker niet beweren, dat *leiders* die medische uitvindingen tegen pest, cholera en typhus, hebben beoordeeld zooals dat te Soerabaia gebeurd is, of die Rawah Pening en andere grootsche plannen afbraken, zooals te Salatiga is geschied a. s. goede Regeerders en bestuurders zijn ???

Als dat zoo is dan condoleer ik mijn geboorteland ten zeerste.

5e. Zoutaanmaak kwestie: In deze besprekingen valt op, de stakings manie van een Semaoen, en de mededeeling van Hadji Sjasli dat de S. I. reeds 3 jaren die zoutmakers heeft weten terug te houden van uit den band te springen.

De Semarangsche staking recordhouder zonder succes, heeft blijkbaar van de door hem gemaakte slachtoffers, nog nooit eene ter verantwoording roeping onder vier oogen gehad. (*)

Zelfs om eene staking behoorlijk te leiden behoort meer toe dan een groote mond te kunnen opzetten.

Hoogst merkwaardig dat men dit door de ondervinding nog niet geleerd heeft.

Tot nog toe is mij *niet* bekend, dat de „volkswil” spontaan, met vol besef tot uiting is gekomen. Als er hier of daar „Hommeles” is geweest, dan waren vroeger een of meer individuen de aanstokers tot dergelijke relletjes. En nu . . . na de S. I. geboorte waarvan

(*) Dit zou in Europa zeker *wel* gebeurd zijn, maar. . . . wijselijk geven de leiders hier, in dit geval de nog onmondige en te weinig ontwikkelde arbeiders *geen* volledigen kijk in de Europeesche arbeiders meening, ter voorkoming uit de arbeidersbeweging te worden gezet.

de ex-anarchist Sneevliet de natuurlijke vader is, is niet *een* individu maar een door de Regeering wettig erkende Vereeniging daar de schuld van.

Dit kinderspelletje met vuur heb ik nu meer dan 3 jaren in het centra der beweging kunnen gadeslaan.

„*Volkswil en Volksmeening*” bestaat *hier* nog niet Wel bestaat er NU een giftige, ongebondene, brutale en onbeschaafde S. I. Vereenigingswil.

6. Industrie: Verbetering van landbouw ten voordeele van kapitalisten, had de heer Baars m. i. buiten bespreking kunnen laten. De huidige wetenschappelijk werkende blanke landbouwers hebben met daden sedert decenniën bewezen, op welke wijze 's lands kinderen van hun eigen grond meer kunnen halen, dan tot nu geschied is volgens de koeno werkwijze.

Blijkbaar waardeert dit groote Tropenkind als voorheen, meer mond-theorie met veel „soerak soerak” op commando van wargo's, dan aanschouwelijk deugdelijk onderwijs.

Men schijnt niet te beseffen, dat eerste en hoogste plicht is den aard van den kleinen man in *Goede, Zedelijke, Werkzame, Spaarzame en Hygiënische* richting te leiden. Het bijbrengen van zijn rechten en onafhankelijkheids gevoel keur ik best, maar daar naast past de ernstigere taak wáár-plichtsbesef en id betrachtig, plus goede trouw en eerlijkheid tegenover een *ieder*, er ook in te hameren.

Insteede hiervan leert men het kind dat het onderscheid tusschen goed en kwaad mist, slechts het kwade (v. n. trouwbreuk tegenover den werkgever) en aanzien zooals algemeen bekend, het kwade gemakkelijker wortel schiet dan het goede, zoo zal voortdurend op het S. I. debet staan de achteruitgang van de zedelijkheidsbegrippen van het Inlandsche volk.

Om de S. I. wat te ontlasten, zou ik willen voorstellen de Regeerings adviseurs met 10% commissie van dit bedrag te crediteeren.

De Setan Wang (verkort S.W.) haalt geld met en door geld uit den grond, de S. I. daarentegen haalt de laatste centen uit de zakken van den kleinen man.

Oordeel fair wat is *NU* grooter plaag? en voelbaarder drainage?

De door de heer Semaoen gevraagde 500 miljoen voor de schepping van eene Ind. Industrie heeft bij mij de lachspieren zeldzaam in beweging gebracht. Mijn geestesoog zag de heeren reeds onder de leiding van de HH. Sneevliet en Baars dat geld op zijn „Maximalistisch” beheeren en rendable maken.

Ondenikbaar is het immers dat men op de hulp van de technische westersche kapitalisten en intellect zal hebben gerekend?

Maar wie zal die leening dan wèl moeten nemen???

Oude zakenmensen weten, dat alleen met praten en theoriën, noch industrie, noch intrensieke landbouw uit den grond kan worden gestampt.

Het idee van den Semaranger Darsono om algemeen te staken als protest vanwege de benoeming van den Hr. Idenburg tot Minister van Koloniën en den Hr. Sibenga Mulder tot Directeur van Landbouw, is eenig van diepte in koddigheid, en leegte van inzicht in de huidige Nederlandsche Staatsinrichting en onze Regeeringspolitiek.

7e De Suiker: Men schermde hier met de begrippen van onderdrukking en uitbuiting door het (euro-peesch) Kapitalisme.

Had het niet van beter inzicht getuigd den kleinen man te willen beschermen ook tegen de onderdrukingsmethoden en afzetterijen van de inheemsche parasieten en de heilige woekeraars?

Hier is het weer zoo duidelijk te herkennen, dat rassenhaat domineert en zakenkennis ontbreekt, dan wel weggemoffeld wordt.

Geen woord wordt gerept van de groote voordeelen van de groote landbouw voor land en volk.

Particuliere landerijen: Afdeeling Buitenzorg. Een eeresaluut voor uwe opvatting. Hier schijnt men de oude adat nog niet in de Tjiliwoeng te willen werpen. Men stelt voor *te verzoeken* in 5 jaren alle part. landerijen tot staatsdomein te maken.

Een juiste kijk in de oeconomische en Sociale toestanden van binnen- en buitenland mist men daar helaas ook.

De heer A. Moeis berijdt zijn oud bekend strijdros door terzake het Bestuur weer duchtig te striemen en dat van tegenwerking in de bescherming van het landvolk te beschuldigen in het voordeel van den landheer.

De Tjiomas-affaire van circa 35 jaren terug schijnt den onder-voorzitter onbekend te wezen, anders had de billijkheid hem toch zeker genoopt niet te generaliseeren.

De heer Abihoesno teekent de rechteloosheid der opgezetenen wel schrill uit. Echter, de onwilligheid, onbetrouwbaarheid, en achterlijkheid in de vervulling van hare plichten, van een groot deel dier opgezetenen wordt liefderijk bemanteld.

Consequentie in alles schijnt heel moeilijk toe te passen te zijn!

Zoo, zoo heer Semaon, gij zegt het te Soerabaia duidelijk genoeg, dat een krachtactie van de bevolking

de landheeren dwingen moet om hunne perceelen zoo spoedig mogelijk aan het Rijk te koop aan te bieden.

Zoodat. . . de actie van een deel van mijne bevolking geleid door de Demaksche S. I. eigenlijk Uw werk is geweest, waarom ik zoo vrij ben de hier vertoonde „*Volksuiting*” te mogen kwalificeeren als een comédie-voorstelling van de Sneevliet- en Semaoen-troep.

Ik hoop dat de Regeering van het bovenstaande goede nota zal willen houden.

In dit verband kan de Hr. R. M. Soerjopranoto gerust zijn, dat zonder S. Iers opstokerijen de bevolking nog wel langer dan vijf jaren geduldig zal wachten, tot alle particulier landbezit zal zijn opgeruimd. De Regeering weet door hare ambtenaren zeer goed op welke wijze onteigend moet worden, en welke landgoederen daarvoor het eerst in aanmerking komen.

Ik durf hier ronduit verklaren, dat op de door mij beheerde perceelen velen nu reeds met „*sakit ati*” de a. s. onteigening te gemoet zien, en liever den huidige toestand bestendig willen hebben.

Ik twijfel niet of dit is precies eender bij de suiker industrie.

Zorg voor behoorlijke goede pachtsommen, goede en humane arbeidsvoorwaarden, zoo ook voor een billijke waterverdeeling, en ik maak mij sterk dat overal de *niet opgeruimde* tani meer dan tevreden zal zijn en niet verlangt naar groote woorden en ondeskundige baatzuchtige inmenging.

De reden dat een deel van het volk het bestuur wantrouwt, ligt in de lijn van de huidige S. I. actie. mijnheer R. Hazan Djajadiningrat. Voor de zooveelste maal beweer ik dat wij hier niet te maken hebben met een *Volksuiting*, maar *wel* met een vereenigings-taktiek van *OMVERWERPING*.

Vergeet toch niet dat alle 's lands dienaren, de eigen kinderen van dit land, alle het predicaat *Eervol* nog kunnen dragen, en alle S. Iers leiders het recht en het genot bezitten om scherp toezicht op deze ambtenaren te houden, en zoo noodig ze ten voordeele van den kleinen man uit 's lands dienst te doen opjagen, opdat. zij de S. I. afdeelingsbesturen weder kunnen aanvullen.

De vraag van den voorzitter aan het bestuur om afdoend antwoord te geven in de duizende gevallen (over meer dan een eeuw wat ???) van verdrukte en verjaagde opgezetenen door de landheeren die geen bescherming vonden bij het R. R. zoude met een tegen dienst eerst kunnen worden beantwoord, n. l. een waar en afdoend antwoord te geven waaraan de sedert ontvangen millioenen aan opgebrachte S. I. contributies wel zijn besteed?

In het algemeen toch wordt de verjaging van het perceel slechts in het uiterste geval toegepast, aangezien een landelijke onderneming zonder werkkrachten niet veel waard is. Dát kan men in het algemeen aannemen, dat *de verjaagde* Kromo's zeker wel een paar rare krullen in hun staarten zullen hebben en een verjaging ten minste verdiend is.

Denk maar aan dit eene geval door mij bereids beschreven, (zie bijlage Locomotief-artikel van 11 October hier achter afgedrukt) en nog wel van een bestuurslid van de Demaksche S. I. vereeniging genaamd Sastrodikromo Moerdi.

Het eind wachtwoord van den voorzitter „hard tegen hard” wat betreft den strijd tegen het Kapitalisme, is wel merkwaardig, waar dit jeugdige land, wil het later wat beteekenen, toch de eerste eeuw minstens, nog de hulp van dat Kapitalisme zoo van noode heeft. Het

gift van Sneevliet is ook reeds aardig in R. Tjokroaminoto ingedruppeld.

Arbeidswetgeving. In dit onderwerp valt mij weder ten zeerste op de duistere onvoldragen logica van den Semarangschen afgevaardigde Darsono.

Ten eerste als hij wijst op eene samenwerking van het Sumatraansch en Javaansch Kapitalisme met de Regeering om den *Inlander uit zijn land te drijven*.

Kom op met ware en juiste bewijzen heer Darsono tegen de door U zoo gehoonde Regeering, opdat wij niet het recht hebben U te beschuldigen van bedriegelijk gefantaseerd te hebben om maar *te verbitteren*.

Tweedens: De verwijzing naar de concurrentie der werknemers, en vooral blijkbaar het mededingen van vrouwen in den strijd om het bestaan.

Verlangt mogelijk deze strijder voor het welzijn van den arbeider (hm!) eene arbeidswetgeving, die o. m. de vrouw van allen arbeid moet uitsluiten? en *alleen* maar in alle opzichten den werknemer zal beschermen?

Wanneer zoodanige wetgeving te forceeren is? wat noode is het dan eene sterke arbeiders organisatie te vormen?

De raad aan de C. S. I. propagandisten aantestellen, om de organisatie tot stand te brengen en in actie te houden desnoods door *opruiming* (ik cursiveer) is teeknend Semarangsch en berucht.

Inspecteur van deze propagandisten op goed salaris met vrij gebruik van auto is niet verwerpelijk wat???

Bij kalm nadenken toch, kan de behartiging *alleen* van de belangen van den werknemer door een arbeidswetgeving, met totale veronachtzaming van de plichten van dien werknemer, als van nul en geener waarde worden beschouwd.

Bij alles eerlijk, oprecht en billijk wezen heeren!!!

De innerlijke waarde van uw beschermeling is voor U schijnbaar een gesloten boek.

De S. I. à la Sneevliet heeft hem reeds genoeg geleerd, op allerlei wijzen zijn rechten op den voorgrond te stellen. Maar waar blijft de cursus in de juiste nakoming zijner plichten?

Informeel gerust hoe zwaar ik als werkgever weeg, zoodat gij mij niet dood kunt trappen met uwe botte afgezaagde en verroeste kapitalistische onderdrukkingen en uitbuitings wapens!!!!

Het betoog van hr. Semaoen dat men te Semarang tracht de actie der Inlanders den kop in te drukken, door gebruik te maken van Chineezers, is hoogst naïf en dom.

Neen heer Semaoen uw motief bewijst voor de zooveelste maal, dat gij deze kwestie *nog niet voldoende kunt* beheerschen, daarvaandaan de mislukkingen van de door U gecommandeerde stakingen.

Tracht eerst U goed in te werken, in meubel-, auto-, drukkers-, gas- en andere bedrijven of zaken, en doe dan zakelijke ervaring op, wat er aan vast zit werkgever te zijn van veel werknemers van het genus kota-Javaan. Geef dan in dien leertijd zijnde uw oogen goed den kost, hoe in het algemeen den door mij bedoelden landgenoot van U als werkman is die niet op taak arbeidt.

Voornamelijk de leden van uwe Vereeniging moet gij goed in het vizier houden, wilt gij?

Deze raad van mij opvolgende kunt gij dan tegen den tijd dat gij grootvader gaat worden, eerst met eenig recht van *weten* medepraten in het koor van tegenstanders van het zoo gehate kapitalisme, dat zoo velen hel rood kleurt van *nijd*.

Ziektenbestrijding. In het betoog op dit gebied van den heer A. Moeis wordt natuurlijk alleen op den voorgrond

gesteld, de ongemakken van isolatie en observatie voor den Inlander die daarmee bezocht wordt. Men mist echter de geringste waardeering van de zegeningen, als gevolg van deze maatregelen ten voordeele van het Algemeen.

Bestaat er nu geen mogelijkheid deze voor de algemeene gezondheidstoestand zoo noodige maatregelen, in de toepassing zoodanig te wijzigen dat de slachtoffers zoo min mogelijk daaronder lijden?

Waarom dadelijk de kampoeng bewoners tot tegenstand en opstandigheid opgeruid? en wel zoo vaak onder de valsche vlag van Godsdienstbezwaren enz. enz.?

De heer A. M. die ik onder de weinige S. I. leiders reken die recht van medepraten hebben, *MOET* als hij billijk is erkennen, dat de wijze zooals de Europeanen in het algemeen behuisd zijn, het voor den geneeskundigen dienst zooveel gemakkelijker en eenvoudiger maakt, bij voorkomende ziektegevallen deze woningen afdoend te ontsmetten. Zoodat het tijdelijk verbannen van de bewoners uit de besmette huizen dan ook totaal onnoodig is.

Zooals het hier voorgesteld wordt, draait het weder hier op neer, dat de Javaan geplaagd en getreiterd wordt omdat het een Javaan is.

Is dit „fair play“? Of kwade trouw?

Het koddige verhaal van den Hr. Semaoen, over zijn persoonlijke ondervinding en houding in de door hem en fam. beleefde observatie en isolatie periode, bewijst nog heelemaal niets dat het afgezonderd verblijf in de barakken veroordeeld wordt.

Eerst moet het bewijs geleverd worden dat die heer in een kampoengkrotje gewoond heeft, dat bewoond zijnde zoo lastig en afdoend te disinfecteren is.

O. i. moet in dergelijke gevallen door deskundige adviseurs — in casu Javaansche artsen — worden uitgemakt, of deze Regeeringsmaatregelen gebaseerd zijn op daadwerkelijke algemeene gezondheidsbelangen. Zoo ja!!! tracht dan op nette, stevige en ernstige wijze het verkeerde in de toepassing en uitvoering te verbeteren of weg te nemen. Zoo niet!!! Stel dan de Regeering voor de centen in de zak te houden en de menschen als ratten te doen dood gaan, opdat zij niet als soldaat hebben te dienen, noch minder verder belasting te betalen.

Dit is immers de Goddelijke gedachtengang van een uwer hoofdestrijders? Verwijt mij dus s. v. p. niet hardvochtig te zijn.

Djowo Dipo. Hoewel ik als kind van Midden-Java, ernstig voel wat het zeggen wil, het Hoog Javaansch een Volks POESAKA van de oudheid zooals een vodje uit het Nationale Leven in de kali weg te werpen, zoo zal ik de behandeling en bestrijding van deze taalkwestie maar liever aan andere meer bevoegde echte kinderen van Boemi Poetro overlaten.

Ziezoo ik zal mij maar tot deze gevallen bepalen, in de hoop dat de heeren 's Regeering adviseurs à tête reposée deze overpeinzingen van een vrijzinnigen Javanenvriend voor hun schrijftafel zullen willen verwerken.

Wat mij betreft moet ik helaas de gevolgtrekking maken, dat wat de leidende S. I. personen aangaat, deze den indruk hebben achtergelaten van onkunde, kwade trouw, kwaadsappigheid, opstandigheid, en gebrek aan waar inzicht in staatsmanswijsheid, in de waardeering van het goede in de Regeerings handelingen, in de particuliere instellingen, in de Europeesche „Cultuur” (niet in de bedoeling van landbouw) en in de feitelijke toestanden van het eigen land en volk.

Zeer juist heeft de heer Lievegoed de Sneevliet-actie gekarakteriseerd als niet leidende naar verbetering maar naar verbittering.

Ik ben helaas genoodzaakt deze kwalificatie na het Congres thans over de geheele S. I. linie heen te trekken.

Eene organisatie die evolutie beoogt door verbittering in alle lagen der Maatschappij te kweeken, niet ontziet zoovele goede bestuursmaatregelen toch ruwweg te disqualificeeren, heeft o. i. het *recht van bestaan* voor zich zelf onhoudbaar gemaakt.

Moge 's lands Regeering bijgestaan door de bewkame en waardige kinderen van Insulinde, spoedig eene beslissing nemen, om paal en perk te stellen tegen het systematisch algemeen gesloop van deze anarchistische bende.

Afbreken is gemakkelijk, maar goed opbouwen is niet in ieders bereik.

De groote schade reeds berokkend in de laatste 4 jaren in de Javaansche Maatschappij en id. gemoedsleven kan gedurende een menschen leeftijd niet meer worden uitgewischt.

Mijn Staatsillusie van Insulinde is: Eén Rijk, één burgerschap, één rechtszekerheid, één rechtsuitspraak. Geen beoordeeling naar huidstinten maar *alleen* naar de goede hoedanigheden van geest en hart.

Den eersten tijd moet nog onderscheid worden gemaakt tusschen de door de kinderen van het huisgezin bereikte leeftijden en hoogte van ontwikkeling.

Zooals de wereldtoestand *thans* is, kan Oost en West, Noord en Zuid zich niet meer isoleeren.

Niet alleen *één* internationale arbeiders klasse, maar internationaal in alle lagen.

Geen „white, yellow, brown of black labour only”, slechts „good, honest human labour” zij het wereldwachtwoord.

Een echte volkspartij is niet een partij van *één* be-

volkingsklasse, zij is *verplicht alle* deelen van het gansche Volk in haar werkprogram op te nemen,

Wat mij aangaat, acht ik de S. I. vergoeding of ge-coquetteer zooals de Vereeniging is verworden, geheel zonder reden, zelfs *staatsgevaarlijk*.

Ik behoor tot geen partijklik, mijn politieke grondstelling is:

's Lands belang is het Algemeen Belang.

Tot slot: In 1913 heb ik bij de geboorte van de Sarekat Dagang Islam, in Nederland deze Vereeniging met overtuiging verdedigd tegen de van alle zijden op haar gerichte aanvallen. Hieronder volgen een paar passages: „De S. D. I. vereeniging, mits behoorlijk geleid, moet de evolutie van ons Indië een grooten stap vooruit brengen. Alle buitensporigheden moeten echter streng worden gestraft. Geen pardon voor oproerkraaiers en speculanten, visschers in troebel water, Machtsmisbruik van bestuursleden, of afdelingen, tegenover wien ook, moet door preventieve maatregelen voorkomen worden”.

„Politie en Justitie neme direct afdoende maatregelen, om ongewenschte uitwassen voor goed weg te snoeien”.

De Regeering, de adviseurs, het Bestuur, de politie en de Justitie kunnen thans de waarde van het bovenstaande beoordeelen.

In de Sneevliet-periode, heb ik menigmaal de S. I. voormannen het Beeld en den Geest van wijlen den nobelen, onbaatzuchtigen Mr. C. Th. van Deventer in herinnering gebracht. En thans moet ik helaas in het openbaar ronduit erkennen, dat ik mij in de S. I. heerlijk vergist heb.

Een adder heb ik eertijds helpen koesteren, in samenwerking met dien edelen doode.

Op het oogenblik heeft het S. I. bestuur te Demak als „oleh-oleh” van het Soerabaiasch Congres de kleine luiden hier getraceerd op het nieuwtje, dat: de *negri* werkelijk bang is voor de Vereeniging, en dat daarom, dank zij het optreden der Vereeniging de toewan tanah van Kali-Kondang spoedig van het perceel zal worden geoesird. (weggejaagd).

Gelukkige, onwetende en boosaardige baby-leeftijd van een bende duivels der duisternis, die inderdaad meent te zijn *de groote Javaansche Volkspartij van den Vooruitgang*.

Zoo noodig zal de adj. Inspecteur van Agrarische zaken belast met deze Residentie, wel willen getuigen, dat reeds maanden voor de Demaksche S. I. tegen mij in Augustus II. ageerde, deze bij mij heeft geinformeerd over mijne geneigdheid om de perceelen der Demaksche Landbouw Mij. in der minne en onderhandsch aan het Gouvernement over te doen.

Grepën uit het Demaksche desaleven.

Geld uit de zak klopperij.

B. V. Men heeft een gegoeden orang tani in 't vizier gekregen, van wien bekend is, dat hij door de huidige tijdsomstandigheden, niet ter bedevaart kan gaan.

Fluks wordt hij door een welbespraakte en uitgeslapen kepolo wargo, of zoo noodig zelfs door een bestuurslid zoolang „bewerkt”, dat hij overtuigd wordt, een Allah welgevallig werk te doen,—met de daaraan verbonden zegeningen — door een deel van zijn pelgrimstocht spaarpenningen in de kas der S. I. te storten. Hoe meer centen, hoe grooter „pengestoe” (zegen) van den Kandjeng Goestie Toewan Allah.

Gaat dit gepaard tevens met den aanbreng van een aantal nieuwe leden, dan stijgt natuurlijk de Hemelsche waardeering.

De armste lieden die bij geen mogelijkheid de f 1.50 of meer bij elkander kunnen krijgen, ten einde de S. I. tjaap op hun body gestempeld te krijgen (hm) wordt de dobbelkunst bijgebracht. Men brengt n. l. met zijn vijven of zessen, het bedrag bij elkander voldoende voor de betaling van contributie en entree voor een persoon, (dat het gezin benadeeld wordt, is de zorg der S. I. niet). Onder toezicht van een kepolo wargo, wordt er dan een soort van loterij gehouden. De winner daarvan ziet het geld in de zakken van den wargo verdwijnen, om dan later het genot te smaken met een groep medeleden te worden beëdigd.

De verliezenden zoeken een vervanger voor den uitgevallene, men tracht weer 25 of meer centen per persoon bij elkander te sparen, verpanden of te leenen, en dan gaat de S. I. staatsloterij weer van stapel.

De noodzakelijkste levensbehoeften zijn ook voor den Javaan zoo in prijs gestegen, weet U!

Een algemeen middel is zooals wel te begrijpen is de goederen beleening in de romah gadeh. Of het een kleedingstuk van vrouw of kind is, wat hindert dit nog?

De heerlijkste en verheffenste „truck” echter, is voorschot van een niet-S. I. er te krijgen, en later te doen of men zich van geen schuld bewust is. Een Europeaan af te zetten is het toppunt van aardigheid.

In de keuze van bendegenoten is men in het geheel niet kieskeurig.

Doofstommen, idioten, afgeleefden, alles wordt dankbaar aangenomen, mits . . . de centen maar binnen komen.

Als tegenstelling van deze „kwartjesvinderij,” het feit dat in de desa Kali-Kondang de vermaarde (sic) Sastrodikromo Moerdi commissaris en hadji Djimjati penningmeester van het S. I. bestuur (dus heele knappe en groote heeren) uit eigen zak trachten de nog niet S. I. leden van mijn desa om te koopen om mij aftevalen. Zij zijn tot zelfs f 5.— per persoon gegaan.

Dergelijke omgekochte leden staan hier bekend onder den naam „S. I. pesan” (pesoh = dwang).

Met iedere koempoelan, waarop de leden *verplicht* zijn te verschijnen hoe ver men ook van de plaats der „meeting” afwoont, moeten de leden in een „blek bollong, kottong” (een ledige blikken trommel voorzien van een gat = offerbus) eenige centen offeren, varieerende van 2 tot 10 cents. Hiervoor ontvangt men dan als toegangsbewijs een klein rood lintje of draadje dat dan hier of daar zichtbaar moet worden gedragen.

Sommige grappenmakers beschouwen dit als het merk van een veepasser, afgegeven voor de verkochte beesten.

Een bewijs zoo onweerlegbaar sterk dat de S. I. is een partij, die zich slechts ten doel stelt, de grootheid van het Vaderland en de welvaart, rust en geluk van de bevolking te bevorderen, werd te Demak met Bodo Besar, omstreeks medio September 11. nog geleverd.

Daar trad dan de Demaksche S. I. op als „*Spullebaas*” van een bioscoop, een tent waar te zien was eene abnormale geit en eene groote slang (die volgens berichten nog niet betaald was) en o. m. dergelijke was er ook een tentje waar vertoond werden de beeltenissen van de drie groote voormannen van den Java-Oorlog met de poesaka blanke wapens dier heeren.

Uit een prachtbron werd mij medegedeeld, dat de imitatie van het vertoonde al buitengewoon vrijmoedig moet zijn geweest. Zoo gaf de S. I. een vergroote foto van een rijk gekleede Turk als de beeltenis van wijlen den Pangeran Diepo Negoro uit. Terwijl de niet te waardeeren poesaka wapens bestonden uit vrijwel waardelooze passerkrissen. Ziedaar dan de groote waardeering van de *Volksmeening* door de groote *Volkspartij*.

Men heeft te Demak ook reeds gecollecteerd (minimum naar men mij vertelde f 0.50 per lid) om een fonds te vormen tot de oprichting van een eigen verenigings gebouw.

Kort geleden moet door den onder-voorzitter onder veel „soerak-soerak” (applaus) een kadjang gebouwtje zijn ingewijd.

Dat zelfs S. I. leden vragen of dit alleen het resultaat is van de door hen opgebrachte gelden, gaat mij natuurlijk niets aan.

De menschen die den „setan wang” willen bestrijden, schijnen toch blijkbaar dien setan ook gaarne persoonlijk te koesteren.

Nu gaan wij over tot het minder materieele: het dwang-regime.

Aangezien de Volksuiting en meening is, dat de meerderheid moet doen wat de geestelijk sterkere minderheid meent *niet* te kunnen laten, zullen wij dezen meest voorkomenden druk, maar even hierbij aanwijzen.

Ik wensch alleen duidelijk zichtbare dwangmiddelen den lezer even te vertoonen.

Stel dat een desa in verschillende waakrayons verdeeld is. Rayon A. heeft 15 dienstplichtigen S. I. en 3 *niet*-S. I. lieden. Per nacht moeten er twee menschen in heerdienst uitkomen.

Nu zegt de S. I.-billijkheid; de S. I. leden komen om de 15 dagen, en de niet-leden om de 3 dagen uit.

Simple comme bonjour, is het zoo niet?

Helaas dat ik zoo kortzichtig was, om deze regeling niet goed te kunnen keuren. De niet-S. I. leden gaf ik den goeden raad, om niettegenstaande dien dwang, maar kalm 's nachts in poeloe kapook te blijven, tot tijd en wijle het B. bestuur hierin eene andere regeling zal treffen.

De geestelijke van een mijner desa's (Modin) acht zich te dom, te hoog dan wel te min, om zich met de S. I. beweging à la Sneevliet in te laten.

Nu gebeurt het slag op slag, dat men als van ouds de hulp van dien geestelijke inroept, om kippen dan wel geiten te slachten ten behoeve van een slametan. Vroeger was hij dengene die op zoo'n slametan in het gebed moet voorgaan, en daarvoor dan een deel van het offermaal en wat geld ontving.

Nu met deze S. I.-dwang wordt dien geestelijke in het laatste deel genegeerd en kan een wilde het gebed prevelen, mits hij maar S. I. getjapt is.

Komt er echter iemand te overlijden, dan *moet* die geestelijke *wel* al het onaangename aan zijn taak verbonden verrichten, zonder daarvoor iets te trekken.

Toen mij gevraagd werd wat in dergelijke gevallen de Modin eigenlijk wel moet doen, luidde mijn antwoord: Volg den raad van Semaoen op, en staak als gij bij S. I. leden geroepen wordt, tot de menschen weer hun helder inzicht terug hebben.

Een onzer loerahs heeft sedert jaren, zijn veestapel aan den zorg van een der desagenooten toevertrouwd. Door omkoopertij werd dien tani ook S. I. lid. Een paar dagen daarna, werd hij door eenige voormannen 's avonds bezocht en werd den man duidelijk aan het verstand gebracht, dat reeds den volgenden ochtend alle beesten *moeten* lijden aan eene erge oogziekte.

Deze man nog niet zoo doortrokken van het S. I. gift of moraal, verzocht langs een omweg den loerah zijn beesten te willen doen weghalen.

Nog dienzelfden nacht werden de buffels naar een andere desa geleid.

Een loerah heeft op verzoek, eenige desagenooten die op zeker oogenblik echt op zwart zaad zaten, ieder aan een picol padi geholpen op schuld. Toen deze menschen gedwongen S. I. leden zijn geworden, werd hun wijs gemaakt dat schulden aan niet S. I. leden wettig zijn vervallen.

Deze lieden lieten zich gelukkig niet van den juisten zedelijken weg afleiden en hebben onder dankbetuiging hun schuld behoorlijk gedelgd. Maar. durfden geen andere padie van den loerah meer te borgen.

Het is S. I. leden streng verboden bij niet medeleden hun inkoop te doen, tenzij deze afgezet kunnen worden; daarentegen mogen S. I. handelaars *wel* aan niet aangeslotenen verkoopen, zoo mogelijk tegen verhoogde prijzen.

Een niet S. I. restaurateur van de passer Boejaran had op zekeren dag een S. I. lid tot klant. Een kepolo wargo zag dit.

Er heen te gaan, den verkooper hooghartig te gelasten verder niet meer te verkoopen, en het medelid kort aangebonden te zeggen, dat dit de laatste maal is, dat hij bij een niet medelid, een onrein wezen, wat gekocht heeft, was het werk van een oogenblik.

De wargo had echter in „Belang” zijn mannetje gevonden (belang-gevekte de naam van den verkooper) Deze niet voor een kleintje vervaard, zeide den wargo dat wanneer hij hem dwong niet meer te verkoopen, dit dezelfde beteekenis heeft als hem te willen uithongeren. Dit zoo zijnde was het maar beter hem dadelijk aftemaken in gezelschap van zijn groote bende. Hij van zijn kant had slechts een sederek en wel zijn wapen in de hand. Of hij dan maar wilde opkomen de groote wargo, voor de bewerking had „Belang” al vast zijn hoofd ontbloot. Niemand echter was brani genoeg toe te tasten, en de wargo en bendeleden maakten een bespottelijk figuur.

Dat er geen bloed is gevloeid lag aan de schitterende dapperheid van den heerschzuchtigen wargo.

Een zeer vermaard lid van het S. I. bestuur moet agent zijn van een „groote zaak.” Aangezien de agent den laatsten tijd bijna niets meer verkocht belastte „de zaak” op verzoek een chinees ook met den verkoop van haar product.

Spoedig kwam de agent bestuurslid zijn beklag hierover doen, echter zonder enig gevolg.

Kort daarna verscheen de Chineesche agent vreesachtig bij den chef om deze te zeggen dat hij de relatie maar weder verbrak.

Gevraagd wat daar de reden van is, was het angstig antwoord: dat men hem met een algemeene boycot had bedreigd in zijn geheele nering.

Hieruit kan men merken hoe de „Setan wang” bij de S. I. hoofdmannen geschuwd wordt.

Ditzelfde bestuurslid verloor kort geleden zijn ouden vader door den dood. Tot palen in den omtrek werden de S. I. leden opgecommandeerd om den doode de laatste eer te bewijzen. Zoodat honderden eedgenoten het stoffelijk overschot van een eenvoudigen afgeleefden tani naar zijn laatste rustplaats vergezelden.

Ten Congresse nog werd tegen alle heerendiensten ten algemeenen nutte zeer ten strijde getrokken. Maar de legio heerendiensten thans ingevoerd waar niemand iets aan heeft? Och wie rept daarover? De *Volkswil* is immers tegen heerendienst?

Komt in een desa een S. I. lid tot bezinning, dat hij zich in een wespennest gestoken heeft, en doet hij moeite er zich verder uit te houden, dan wordt hem spoedig door dreigementen aan het verstand gebracht, dat dit niet gaan zal.

Heeft zoo'n man maling aan dergelijke dreigementen, dan wordt zijn huis of erf gemerkt met een groen vlaggetje.

En weet U de beteekenis van zoo'n vlaggetje? Niet? Welnu dit beteekent voor de bendeleden dat de man en diens familie vogelvrij verklaard is, ieder staat dan vrij volgens de S. I. wetten dit gezin hoe ook te benadeelen.

In desa's met een sterke S. I. bevolking, worden de niet-S. I. leden geregeld 's avonds in hun huizen beloerd, zoodat niemand zich meer thuis en veilig gevoelt.

Hoe de moraliteit bevorderd wordt:

Wij hebben een tjarik (desaschrijver) een goede landbouwer tevens handelaar. Zoodra de S. I. actie hier gedijde, heeft hij zich stikem tot de nieuwe Vereeniging aangesloten, zonder zijn oude connecties te verbreken.

Op deze wijze bezocht hij de S. I. vergadering van 26 Sept. II. te Kondang wetan, en moet daarna ons desavolk mede aangezet hebben den volgenden dag *niet* te verschijnen op de door den toewan tanah uitgeschreven koempoelan. (Zie Locomotief-artikel van 3 October hier achter).

Hij zelf was hierbij aanwezig als een onschuldig lammetje.

Op dien koempoelan mistte ik zijn schoonvader; er naar gevraagd, kreeg ik ten antwoord dat de oude hadji in eene andere desa voor zaken was. Ik gaf den tjarik een boodschap voor diens schoonvader mede, dat de billijkheid nu eischt, dat ook den ouden man geen sawahs ter bewerking zal worden afgestaan.

Schoonvader en tjarik verrasten mij op 29 September te Salatiga. (in hun desa hadden zij rondverteld dat zij voor zaken naar Solo moesten).

De oude heer bood mij zijn onderdanige excuses aan voor zijn niet verschijnen op de perceels koempoelan, om reden hij de strekking daarvan niet had begrepen, en verzocht mij dringend hem zijn gronden niet te ontnemen. Uit vrees is hij in de nieuwe S. I. gegaan, maar het doel dier Vereeniging keurt hij volkomen af.

Ook de tjarik deelde zijn meening mede, dat hij de manieren van deze S. I. vereeniging afkeurt. Door mij gevraagd antwoordde hij dat de bevolking *niets* tegen den toewan tanah heeft, maar wel tegen den loerah, en al pratende probeerde hij fijntjes den loerah een beentje te lichten. Hierdoor kreeg ik de zekerheid van zijn valsch spel.

Op 6 October na eene groote meeting te Demak, kreeg de schrijver waarschijnlijk de zekerheid, dat in dezen strijd tusschen S. I. en landeigenaar de eerste wel de overwinning zal behalen, zoodat z. i. daar de toekomst van zijn carrière lag.

Dien zelfden avond bezocht hij den loerah die ernstig ziek was, en deelde deze mede, dat hij zich als tjarik ontslagen acht. „Wat is daar de reden van? Waar wij zoovele jaren samen altijd vriendschappelijk gewerkt hebben, moet jij mij nu onder deze omstandigheden verlaten?”

Het bescheid was. „Ik vind het wenschelijker kang loerah, als mensch dan als „toengah” beschouwd te worden (toengah=een doode boomstronk).”

„Zoo, als dat je oordeel is tjarik, dan wensch ik jou als mensch alle succes toe, ik zal dan zonder jouw hulp het „toengahschap” verder dragen.”

Op 11 d. a. v. kwam dien schrijver den loerah dringend verzoeken, zijn ontslagname als niet gedaan te beschouwen. Het antwoord luidde: „Rik, vergeet niet dat het geen gewoonte is, speeksel dat je uitgespogen hebt weer van den grond aftelikken” (excuseer deze woordelijke vertaling). Vindt de toewan tanah het echter goed, dat je weer tjarik wordt, welnu dan zal ik verder met jou samen werken, in ieder geval doe ik niets in deze zaak zonder de prentah van den toewan besar.

Op 12 Oct. was hij reeds heel vroeg bij mij. Met buitengewoon veel sembahs erkende hij voorbarig te

zijn geweest, en verzocht, onderdanig „ngapoenten” (vergifenis), zich verder in mijn gunst aanbevelende.

Scherp vol sarcasme maar kalm, heb ik dit pracht S. I. lid er even van tusschen genomen, en hem duidelijk aan het verstand gebracht hoe zedelijk hoog de nieuwe leerstellingen zijn. Bij mij den „onrein” verklaarden blanda geldt slechts één begrip en wel: een man een man een woord een woord.

Wat betreft zijn baantje en de hem ontnomen sawahs, oh, zeide ik, vervoeg jij je maar tot den grooten commissaris Sastrodikromo, die zal jou immers in je assistentschap bevestigen (dit praatje ging in de desa rond).

Toen hij dezen naam hoorde, vloog een boosaardigen gloed over zijn gelaat, en bijna sissend kwam het er uit: „Dhoro, Sastro nikoe bangsat ageng” (heer Sastro is een groote schavuit).

Ik scheepde den man toen af en onverrichter zake keerde dit heerschap huiswaarts. Wat is er achter de schermen afgespeeld geworden dat zulke groote sobats en eedgenoten nu zoo vijandig tegenover elkander staan? En wat zal er later nog gebeuren?

Als laatste voorbeeld voor dit opstel, op welke wijze de zedelijkheids opvattingen hier door de S. I. verlaagd worden.

Een paar oude hadji's, die van de Landbouw Mij. en van mij nooit anders dan hulp en welwillendheid in alle richtingen hebben ondervonden, zijn zoodanig fanatiek revolutionair gestemd, dat men paf staat over de heftige werking van het door Sneevliet c. s. toe bereide giftmengsel.

Kort geleden nog, behoorden zij onder degenen die den toewan-tanah zeer waardeerden voor hetgeen door dezen gedaan werd ter vernieuwing en verbetering van hun moskee, ten koste van de Maatschappelijke kas.

Nu is de toestand zoodanig gewijzigd (zonder reden) dat zij dienzelfden landheer naar de diepste hoekjes van hun hel verwenschen.

Hieronder wordt ook aangeboden een afschrift van een artikel uit de Sinar-Hindia (Vereenigings orgaan van de S. I. te Semarang en omstreken) van 9 October j. l. welk blad mij toegezonden werd door het S. I. bestuur te Demak.

Het nummer waarin de commissaris Kamidin op 14 Augustus zijn open brief aan mij gericht heeft, en dat door mij per aangeteekend schrijven van 21 d. a. v. werd gereclameerd *moet* mij nog steeds bezorgd worden !!! Men beoordeele deze daad al naar zijn eigen temperament.

De beoordeeling van vorm en inhoud van de zoogenaamde bestrijdingsmiddelen van deze duistere secte, kan ik met een gerust geweten aan den geachten lezer overlaten.

Ik wensch hem alleen te verzoeken, de laatste conclusie *diep* in zich optenemen, wat de S. I. van heden wel beoogt; zoodat het S. I. program van 1912 en later absoluut van onwaarde is geworden. De echte roode vlag hangt nu wapperend uit van de groote mast.

Na al mijn grepen uit het desaleven, wensch ik vooral de Regeering de ernstige vraag voor te leggen: Wat is voor den kleinen man op het oogenblik erger, de *zoogenaamde* uitbuiting van den „setan wang” in kleuren, of de innige aanhalingen en liefkozingen van den „*SETAN ITEM*” (duivel der duisternis) ???

Bijlage 1.

„SINAR-HINDIA” No. 203 van 9 October 1918.

De onwetende.

(Si Bodo).

Penangisnja toean R. Huijgen de Raat.

Barangkali pambatja djoega misih ingat bahwa be-
loem selang berapa lama di dalam soerat kabar ini
soedah moeat satoe soerat kiriman dari toean *Chami-*
din, Commissaris *S. I. Demak* boeat adresnja toean
R. Huijgen de Raat, lantaran toean *Ch.* soedah berani
bitjara tentang *Onderwijs* dan *zelfbestuur* di dalam
pendoponja toean *R. H. d. R.*

Pendeknja ini toean ada begitoe takoet pada toean
Chamidin, sehingga ia terpaksa misti rapport kepada
Assistent-Resident dan minta perteloengannja Regent.

Akan tetapi toean *Ch.* dasar memang boekan orang
gila, tetapi saorang Djawa jang berdarah Djawa toelen
(*tida tjampoeran*), soedah tentoe ia tida soeka toendoek
kepada siapa djoega, karena ia memang tiada merasa
jang ia soedah berboeat salah, dan hingga sekarang
ia masih tetap menghargai pemitjaraannja sendiri jang
ia soedah lahirken di dalam pendoponja toean *R. H.*
de Raat, jaini hal *onderwijs* dan *zelfbestuur*.

Oleh karena itoe maka *R. H. d. R.* djadi makin
takoet, dan lantaran *saking takoetnja* ia laloe bertereak
dengan menangis di dalam „*de Locomotief*” minta toe-
loeng pada *Regeering* dan *Regeeringsadviseur*.

Dibawah ini saja terangkan bagaimana penangisnja
itoe *Indo-European Huijgen de Raat*:

*Al sta ik alleen te midden van mijn volk, zoo lang
ik toean tanah en vrije burger van den Nederlandschen
staat ben, zoolang weiger ik mijn nek te buigen zelfs
voor Sneevliet en Soeharijo!*

Regeering en Regeeringsadviseurs, door welwillendheid van de Locomotief roep ik het U toe: zie naar de afdeeling Demak, daar worden uwe ambtenaren door het volk minder geschat dan de bestuursleden der S. I. vereeniging.

Hi, hi, hi, hi, hi, hi, hi, hiiii. Siapakah jang tiada ketawa dan siapakah jang tiada toeroet geli dan ingin mendjawab penangisnja *sjetan oeang ini*? Siapakah jang tiada toeroet berasa *pating geremet* tangannja dan gemas kepadanja?

Hi, hi, hi, hi,!!! Sebab *S. I. Demak* tiada ambil moemet atas penangisnja toean *R. H. d. R.* maka saja djoega tida ambil *moeles*, tjoema sadja sebab saja merasa kasian pada itoe *Belanda Indo*, djadi saja maoe balas, soepaja tida ketelandjoer penangisnja. Beginilah:

Al ben ik maar een gewoon Javaan, een orang koelie Djawa sadja, saja djoega tida soeka toendoekkan saja poenja kepala, zelfs voor . . . den Javasche Europeaan *Huijgen de Raat*!

*Toe*an tanah, mijnheer *Huijgen de Raat*, door welwillendheid van de *Sinar Hindia* saja bilang: *Hoog de revolutionaire strijd der uitgebuiten die opheffing der uitbuiting beoogt.*

Wis, tjep odjo nangis neer de RAT!

Kalikondang (Demak), 7 October 1918.

CH. PEST DE WIROG.

Bijlage 2.

„DE LOCOMOTIEF” 20 September 1918, 2e Blad.

Landeigenaar en S. I.

KALI-KONDANG, 18 September 1918.

Geachte Redactie.

Voor een conflict tusschen landeigenaar en S. I. dat meer dan particuliere en meer dan plaatselijke beteekenis heeft, kom ik uwe aandacht vragen.

Ik stel voorop, van oordeel te zijn dat indien de eigenaren van particuliere landen naar den letter van hun rechten gebruik maken, zij een macht over de bevolking uitoefenen, welke niet meer past in dezen tijd. In overeenstemming met dat oordeel heb ik als beheerder der aan de Demaksche Landbouwmaatschappij toebehoorende perceelen dan ook steeds er naar gestreefd, de billijkheid ten aanzien der bevolking op deze perceelen te betrachten en ik heb van mijn rechten een aanmerkelijk deel vrijwillig prijsgegeven. De bestuursleden der Demaksche S. I. hebben dan ook zoowel tegenover mijn eigen personeel als tegenover de bevolking der desa's Kali Kondang en Kembangan, mijn zorg voor de opgezeten en dezer landerijen tot voor kort ten zeerste geroemd. Ik maak hiervan gewag, omdat diezelfde bestuursleden zonder eenige aanleiding plotseling een ondergrondsche actie tegen mij zijn gaan voeren, welke den toestand op mijn perceelen moet ondermijnen.

Ik kan mij voorstellen, dat de S. I. principiëel gekant is tegen het instituut der particuliere landerijen. Maar het moet haar toch bekend zijn, dat in beginsel reeds is besloten, deze landen geleidelijk terug te brengen tot het staatsdomein. Wanneer zij de belangen der bevolking van particuliere landen wil beschermen, dat zij dan rekening houde met het eenvoudige feit,

dat zoolang er wettelijk nog geen verandering in de daar geldende regelen is gebracht, deze regelen nog altijd gelden. En worden deze regelen dan door den landheer toegepast op zoodanige wijze, dat de toestand op het particuliere land zooveel mogelijk in overeenstemming is met die, welke er heerscht buiten het particuliere land, dan hoeft die bevolking zeker niet te klagen. De S. I. moge dan toezien, dat die toestand niet verslechtert en overigens blijven aandringen op spoedigen aankoop van de particuliere landen door den staat. Dat is haar recht. Maar het gaat niet aan, dat zij de opgezetenen van particuliere landen tot lijdelijk verzet aanspoort. Dit is een ontwrichtende actie, overeenkomende met de actie door Sneevliet, Semaoen c. s. gevoerd. De Demaksche S. I. nu is een dergelijke actie op mijn perceelen begonnen en dit geeft mij aanleiding om over de S. I., gelijk zij in deze streek is verworden, mijn oordeel te zeggen.

Herhaalde malen heeft Soehario de voorzitter dezer Vereeniging mij persoonlijk betuigd, dat het S. I.-bestuur te Demak alleen beoogde, den kleinen man op onze perceelen te vrijwaren van de minder gepaste handelingen der loerahs; onder vermelding tevens, dat diezelfde kleine man totaal geen reden heeft zich tegen den toewan tanah te verzetten en steeds in alles zijn printahs zal nakomen, aangezien de door het volk te presteeren heerendiensten zeer licht zijn te noemen.

Thans moet ik echter ervaren, dat bijna de geheele bevolking van de desa Kali-Kondang, Kembangan en Doedoek, dank zij S. I. leiders weigeren heerendienst te verrichten in het belang van andere desa's.

De handelingen dezer leiders zijn in het geniep verricht, door tusschenkomst van kepolo wargo's en wargo's in het algemeen bestaande uit beruchte individuen.

Heb ik niet het recht dit optreden als onzedelijk en trouweloos te bestempelen?

Door de inenting van giftbaccillen, afkomstig van Semarangische en Soerabajasche bacteriendragers, helpen deze leiders het goede oude S. I.-doel te verlagen.

Zooals mij in den laatsten tijd duidelijk is gebleken, is het nieuwe S. I.-doel, volgens het reeds beruchte Semarangsch recept, den kleinen man, *tegen alle gezag en maatschappelijke orde op te ruïen* en worden in alle opzichten de oude en mooie volks-adats en volksbelangen door onwaardige, jeugdige, kortzichtige schreeuwers opgeofferd aan het eigenbelang.

Hoewel de in nachtelijk stille bijeenkomsten, door wargo's aan de nieuwe in geheim beëdigde S. I.-leden gegeven verzekering, dat van de ingekomen gelden groote voorraden wapens worden opgekocht, voor de politie en het Binnenlandsch Bestuur groote waarde bezit, zoo beschouw ik persoonlijk deze mededeelingen als „Publieke Verlakkerij” van den dommen orang ketjil.

De onrijpheid van de weinig wetende voormannen van de revolutionaire S. I.-beweging, wordt in hare zoogenaamde haat tegen den Westerling en hare groote liefde voor het nationalisme het best gedemonstreerd, door de zichtbare „liefde” in het nabootsen van de Westersche kleederdracht, en van juist de minder nette Westersche vormen en zedelijkheidsbegrippen; en door de veronachtzaming en verwerping van zooveel mooie en aanbevelenswaardige Javaansche omgangsvormen en volksadats.

Wilt gij enkele bewijzen?

Zie, hoevelen zich bespottelijk Westersch opdirken; in het openbaar zich lawaaiërig, rumoerig en protserig gedragen, ten einde de aandacht tot zich te trekken; hoe misbruik gemaakt wordt van sterken drank en dure

sigaretten; hoe er in auto's en op motorfietsen gegeurd wordt, natuurlijk zoogenaamd voor de goede zaak; hoe onbeschaamd en „koerang adjar" de jeugd is tegen ouderen, meerderen en vrouwen.

Zie hoe thans in den omgangsvorm het lieve en aantrekkelijke Kang, Bahajoe, Patjilik, Emboh, Wo enz. enz. meer door het zoutelooze „Sederek" of zooals de Reflector dat gezegd heeft „Saudhara's" vervangen wordt, hoe in de desa's de algemeene broederzin vervangen is door baatzuchtigen partij en clubgeest; hoe onder de jongeren de kunst ontbreekt zich behoorlijk nationaal te kleeden; hoe onder de Kaoem Moeda velen zelfs de schitterende nationale taal willen vertrappen, om slechts den „ngokovorm" te behouden.

Ieder, die kijk en liefde heeft, in het vele mooie en goede, dat Java aanbiedt, zal voor zich zelf wel meerdere bewijzen kunnen bijbrengen.

Het valt hard aan iemand, die met het oude S. I. doel steeds heeft gesympatiseerd, deze dingen te moeten neerschrijven. Ik heb den nieuwen leiders deze dingen reeds meermalen voorgehouden. Echter tevergeefs.

Thans neem ik mijn toevlucht tot de openbaarheid.

Hierbij bied ik uwe Redactie een dossier ter kennisname aan, waaruit blijke dat ik naar eene minnelijke oplossing heb gestreefd alvorens het optreden der Demaksche S. I. te signaleeren.

Met dank voor de plaatsruimte.

Hoogachtend,

R. HUYGEN DE RAAT.

Bijlage 3.

„DE LOCOMOTIEF” 3 October 1918; 1 blad.

Anarchistische S. I. manieren.

Geachte Redactie.

Opnieuw roep ik uw gastvrijheid in, om in het algemeen belang, het volgende tot publiek eigendom te maken, met de hartgrondige hoop, dat *eindelijk* de regeeringsadviseurs in Inlandsche aangelegenheden, door deze „oplevings-bewegingen” er toe komen hunne oogen terdege uit te wasschen, opdat zij in 's lands belang, en tegenover de hooge regeering hun ambtelijke plicht naar behooren kunnen en willen vervullen.

In meen overtuigd te mogen zijn, achter mij het grootste deel van de ordelievende burgers van alle rassen te hebben, zoo ik beweer, dat de adviseurs geen sinecure hebben te vervullen, maar in hun verantwoordelijke betrekking geplaatst zijn, om de Indische regeering en Z. Ex. den G. G. naar waarheid in te lichten.

Uit de volgende staaltjes van door mij zelf onderzonden en geconstateerde feiten, zal de weldenkende lezer(es) zelf wel willen uitmaken, hoe de door den ex-anarchist, zich sociaal democraat noemenden Hollander Sneevliet gepropageerde „sloop”-leerstellingen, door zijn onrijpe volgelingen worden opgenomen en ten uitvoer gebracht.

Ik begin eerst, geachte Redactie, „Demaksche manieren” te beschrijven, om zoo noodig in een later artikel grepen van links en rechts te doen.

Welnu:

Soehario, de S. I. voorzitter van Demak, die volgens bekomen inlichtingen in het Kediri'sche zijn sporen als opstoker der bevolking reeds verdiend heeft, vertelde mij persoonlijk, dat hij *ook* lid is van Boedi

Oetomo, nog een andere goede politieke vereeniging (de naam is mij ontschoten) en van een vereeniging die tot doel heeft, de landbouwers-hoedanigheden van onzen conservatieven tani te verbeteren.

Moet men al niet heel hoog staan in zijn politieke aspiraties, om zich tegelijk anarchist, liberaal en opbouwer te wanen?

In mijn vorig schrijven, Redactie, deelde ik U mede waarom ik het S. I. optreden te Demak onzedelijk en trouweloos noemde. Mag ik thans een zeer recent feit beschrijven, opdat geoordeeld kan worden welke records de heeren bestuursleden der S. I. hebben geslagen, op dit gebied?

Op 20 Sept. werden ondergeteekende en Soehario, S. I. voorzitter, ter conferentie bij den wd. assistent-resident te Demak uitgenoodigd. Soehario verontschuldigde zich tegen omstreeks 8 $\frac{1}{2}$ uur v. m. wegens een *plotseling* opgekomen ziekte.

Op den 21en van deze maand schreef het S. I. bestuur een brief, geteekend door den voorzitter waarin mij weder groote lof als beheerder en als mensch wordt toegezwaaid; waarin vervolgens beweerd werd, dat de S. I. inderdaad het niet op mij gemunt heeft, maar dat zij alleen in het belang van den kleinen man opkomt tegen de kwade practijken der loerahs.

Attentie s. v. p. Mij werd door eenige loerahs verslag uitgebracht, dat op 20 Sept.—toen de voorzitter plotseling in den voormiddag ziek is geworden — dat de voorzitter, ondervoorzitter bijgestaan door 5 à 6 medeleden en kepolo wargo's, een ledenvergadering heeft voorgezeten in de desa Kembagan, hemelsbreed ongeveer 5 paal van Demak verwijderd en niet met een karretje te bereiken. Daarna werden bezocht o. m. de volgende, ook op mijne perceelen gelegen desa's als: Ngasinan, Malang Tempel, Pontjol, Sragan en Kleedoeng.

In de laatste desa verscheen het gezelschap tegen 6 uur n. m. en circa 9¹/₂ uur n. m. kwam men thuis bij den commissaris Sastrodikromo Moerdi in de desa Kondang Wetan in de buurt van de groote brug van Boejaran.

Soehario werd toen niet herkend, echter wel zijn jongeren broeder.

Wat men getracht heeft te bereiken? Welnu, bijna al mijn rapporteurs beweren dat met klem S. I.-leden werden aangemaand te zorgen, dat alle nog niet aangesloten desa's heel spoedig, zoo mogelijk binnen twee weken, zich bij de S. I. moeten aansluiten, anders zou het *te laat* kunnen zijn. (Hoe ik ook informeerde, dit *te laat* schijnt niet te zijn verklaard ten wiens of wier nadeele). Den perceelsopgezetenen werd uitdrukkelijk aan het verstand gebracht, dat het S. I.-lidmaatschap annex is aan vrijmaking van het gezag van den wettigen loerah, dat de desa-en alle perceelsheerendiensten zijn afgeschreven en . . . dat de sawahpachten zullen worden verminderd.

Op 11 Augustus werd door den vereenigingsadviseur in irrigatiezaken, zoo ook in die van B. O. werken, tevens commissaris van het S. I.-bestuur, in het werkelijke leven teekenaar van het irrigatiekantoor te Demak, genaamd Kamidin, in mijn pendoppo, geheel in strijd met de door mij met den voorzitter Soehario gemaakte afspraak, op onderwijs gebied een zoo zeer van onjuistheden wemelende speech gehouden, bovendien H. M. de Koningin beleedigd, dat ik mij verplicht achtte 12 d. a. v. het S. I.-bestuur, tegenover den assistent-resident, den regent en den patih van Demak een felle afstraffing toe te dienen.

De proef op de som, dat deze spreker ook inderdaad gezegd heeft, wat door mijn Inlandsche medewerkers werd verklaard in een proces-verbaal, dat in handen is van het B. B. ?

Informeert U. s. v. p. te Koedoes, of daar de leerlingen van enkele desascholen het bezoek hunner scholen niet geheel gestaakt hebben?

De Inlandsche intellectuels verlangen voor de best ontwikkelde jongelingen een Hoogeschool of Universiteit. Om dit te bereiken, stookt de Demaksche S. I. zoodanig, dat de a. s. landbouwers en gewone werklieden de voor hen voldoende geachte desascholen boycotten.

Nu een heel teer punt! Ik verwacht dat de hoogstaande weldenkende „Laree Boemi Poetro” mij niet verkeerd zal begrijpen. Ik kan en wil niet een geheel Volk of Ras pijn doen, noch minder door het slijk halen. Mijn doel is alleen, op kankergezwellen te wijzen.

Hoe zit het met de integriteit van de heeren bestuursleden der S. I.-secte, waarvan Sneevliet, Baars, Semaoen, Soehario enz. de profeten zijn?

Is het niet een eerste vereischte en plicht, heeren regeeringsadviseurs, dat in dergelijke politieke vereeniging, door uw gunstig advies door de regeering erkend als een lichaam, dat de Javaansche evolutie moet bevorderen, alleen mannen in het bestuur zitting hebben, die volkomen zuiver van levenswandel zijn, nog nooit kennis hebben gemaakt met den strafrechter of oneervol uit 's lands dienst werden ontslagen?

In Europa is het overal een eisch, dat alleen althans uiterlijk geheel zuiveren in 's Lands en Gemeentelijke vergaderzalen zitting nemen.

Hoe gaat dat hier bij de soort S. I. vereenigingen, door mij boven aangegeven?

Naar wat ik er zelf van af weet, en ook wat mijn Inlandsche sobats pertinent beweren, zijn deze S. I.-besturen de veilige havens van zoovele oneervol ontslagen ambtenaren en particuliere baantjesjagers, en

is het een gewoon verschijnsel, dat dergelijke lieden, wanneer zij slechts eene goede dosis „vrijpostigheid”, en een beetje bespraaktheid bezitten, spoedig in hunne nieuwe carrière welgestelde menschen worden.

Het Staats-Socialisme wordt zoodanig toegepast, dat in onze huidige omstandigheden, niet de gehate en benijde kapitalisten en de Bourgeois satisfait in gelijke moten worden verdeeld, maar helaas moeten juist de paupers van het eigen ras de bestuursleden dier vereenigingen op gelijke hoogte van materieele gegoedheid brengen met den burger kapitalist.

Nu doet het verschijnsel zich reeds voor, dat in de gemeentelijke en de Volksraden S. I.-voormannen zitten. Is de vraag gewettigd, of de verschillende doopceelen wel behoorlijk en diep genoeg werden gelicht?

Heeren raadsleden van alle rassen, in uwe omgeving kunt gij persoonlijk zorg dragen, dat slechts „ebenburtige” collega's naast U zitting nemen, zoowel in de gemeenteraden als in den Volksraad.

Zoo noodig valt door mij te bewijzen, dat in Demak, onder de bestuursleden onwaardige lieden voorkomen en dat de door dezen aangestelde wargo's in soorten grootendeels behooren tot het gilde der „weri's en badjingans”. Op mijn perceel heb ik o.m. een ontslagen dwangarbeider (die bij een ondergravings-sportief uitstapje, toen hij door zijn gastheer gesnapt werd, dezen met een kapmes heeft aangehaald); deze is zeer in aanzien bij de Demaksche bestuursleden.

Men zegt dat het Semarangsche S. I. doel ook na-jagt: de bevordering van de belangen van den kleinen man in alle richtingen.

Men oordeele hoe dit doel nagestreefd wordt.

Sastrodikromo Moerdi, commissaris van het Demaksche S. I.-bestuur, ook een mijner opgezetenen, is als Javanees een „handig handelsman”. Met den handel heeft hij zich opgewerkt.

Hoe hij en ik verschillend voelen in het begrip den kleinen man te helpen en diens belangen te bevorderen, zal ik U hieronder vertellen.

Denk er om, *ik verlang geen lof van wien ook*; wat mijn vrouw en ik steeds in stilte gedaan hebben, was een behoefte des hartens. In Februari en Maart 11. toen door den buitengewonen watersnood, werkelijk nijpende honger en ellende in deze buurten geleden werden, hebben wij weken lang voedsel in gekookten en ongekookten toestand aan duizenden tani's uitgedeeld. Wat het resultaat daarvan o. m. was? Natuurlijk dat het gewicht van onzen zoo zeer gehaten geldbuidel lichter werd.

Sastrodikromo Moerdi hielp *ook* op zijn manier, maar verkocht o. m. zijn rijst van hoogstens f 9.— waarde aan zijn arme desagenooten tegen f 20.— de picol. Bij hem deed het verschijnsel zich dus voor, dat zijn phylantropie zijn geldzak zwaarder maakte.

Behalve deze ééne liefdadigheidsuiting, deed hij nog meer, om het recht te hebben de „woekermedaille” te reclameeren.

Nu tijdelijk geen honger te stillen valt wordt deze man door de desalieden als hun *redder* aangezien. En de toewan tanah . . . ?

Och! dit zal ik maar met de door mij ondervonden disillusies voor mij houden.

Waar door mij, sedert meer dan 20 jaren in woord, geschrift en daden mijn liefde voor den „orang ketjil” bewezen is, zal ieder kunnen begrijpen, dat ik deze Sneevliet-politiek hier op mijn perceelen en overal waar men mij hooren kan, kwalificeer als „ilmoe ketjoe en ilmoe brandal” (roovers- en opstandelingenwetenschap).

Op mijn perceelen merk ik reeds dat velen spijt hebben van hunne toetreding tot de bende, maar vrees dwingt hen thans zich niet terug te trekken.

Nu een praatje over de eedkwestie in de Sneeviet-sche-S. I. beweging.

Zooals mij door bestuursambtenaren verklaard werd, heeft de regeering natuurlijk, dank zij de bekwaamheid harer adviseurs, voor dit doel een eedsformule goedgekeurd. Zooals het in Demak gebeurt, kan ik 't mij niet voorstellen, dat de heeren leiders zich aan de statuaire eedsformule zullen houden, want in dat geval kan de eedsaflegging desnoods man na man in het openbaar geschieden.

Volgens mijn zegslieden, waaronder beëdigden, wordt de eed altijd in clubs van 20 personen en dan in het geheim afgenomen. Door die eedgenooten gezamenlijk een klein glaasje met water te doen drinken, en bij het houden van den Koran boven de hoofden onder het prevelen o. m. van de gelofte dat zij onvoorwaardelijk steeds de leiders zullen gehoorzamen, bindt men dergelijke groepen danig aan elkander, en gevoelen deze menschen zich in S. I.-aangelegenheden persoonlijk voor elkander verantwoordelijk.

Heeren adviseurs, zijt gij bekend met deze „stroppen”, die om de halzen van onze gemakkelijk te misleiden en tot mataglap te voeren doorsnee-orang ketjil zijn geslagen?

Niet? Nu dan wordt het, dunkt mij, tijd, dat men den boer opgaat.

Gaat deze wijze ongestoord voort, dan krijgt men op Java overal met goedvinden van de overheid imitatie-eedgenootschappen, zooals wij die in vroeger jaren onder de Chineezzen in de buurt van Pontianak hebben gehad. Daar heette het „het drievingerverbond”; hier kan het dan vernoemd worden „het glaasje water-genootschap”.

Een ander feit. Als gevolg van de bij de loerahs ingekomen stemmen van S. I.-sawah-bewerders of pachters van de opstandige desa's, dat zij eischen,

dat de sawahverdeeling zoude plaats vinden door of in tegenwoordigheid van den S. I.-voorzitter Soehario, tegen door hem vastgestelde tarieven (denkt U zich zoo'n toestand goed in, cultuurmannen), werd door mij het besluit genomen, alle S. I.-pachters dit jaar heel eenvoudig geen sawahs te geven. Tengevolge van bij den regent ingekomen klachten van 4 personen, waaronder ook de sawahkwestie voorkwam, bezocht mij die hoofdamptenaar 23—11, in den namiddag, vergezeld van den controleur en den patih Als gevolg van het dringend betoog, dat de kleine man hier dupe zou worden van het duister gestook van niets te verliezen hebbende raddraaiers, en na diens verzoek of ik op het door mij genomen besluit niet kon terugkomen, aangezien op deze wijze de kans verminderd werd voor het uitbreken van mogelijke bloedige relletjes enz., beloofde ik het bestuur terzake weder mijn goeden wil te toonen, om de zaak in der minne te schikken. Hoe zwaar mij dit offer ook vallen zal, bij wijze van concessie aanvaardde ik het voorstel van den regent om in een koempoelan van alle S. I.- en niet S. I.-pachters den eersten af te vragen, of zij genegen zijn pachters te blijven, onder de bekende oude condities van pacht- en desa-, zoo ook perceel-diensten.

Ik verbond daaraan de conditie dat het B. B. de desabewoners van Kali-Kondang tot die bijeenkomst zal oproepen, ter voorkoming, dat het eigen desabe-stuur later valschelijk beticht kan worden niet te hebben opgeroepen.

Na goedkeuring van het bovenstaande, werd de koempoelan bepaald op Vrijdag 27 dezer ten 9 ure in de pendoppo van het landhuis.

Te Salatiga tijdelijk vertoevende, vertrok ik op den bepaalden dag heel vroeg en was zeer tijdig op de onderneming.

Tegen afgesproken tijd waren de controleur, patih, ast.-wedono en mantri-politie ter vergaderplaats aanwezig.

Onder de vergaderden was echter geen enkel S. I. lid aanwezig.

De patih verklaarde mij dit als gevolg van een, den vorigen dag gehouden, S. I. vergadering—vlak tegenover de pendoppo op gouv. terrein, waar het bestuur heftig tegen mij te keer moet zijn gegaan, en waar ik en mijn Inlandsche medewerkers van het ras der „manoesia's” werden afgeschreven. De voorzitter Soehario moet daar mijn S. I. pachters hebben geïnstrueerd, *slechts dan ter koempoelan te verschijnen, zoo hij hun mocht voorgaan.*

Hoewel dus de klagers bij den regent verklaard hebben, dat zij gaarne op een koempoelan willen komen, zooals door dien hoofdambtenaar is bedoeld en welke onder toezicht van ambtenaren van het B. B. zoude staan, is het gevolg van den funesten invloed van een Soehario zoodanig, dat de klagers en de achter hen staande meer dan 100 bedragende S. I. leden liever woordbrekers werden dan de koempoelan bij te wonen.

Nadat de patih de opgekomen niet-S. I. leden duidelijk verklaard had het ontslaan en het doel van deze koempoelan, met toelichting van de gemaakte afspraken met de klagers en den landeigenaar, bracht hij den kleinen man duidelijk onder het oog het foutieve gedrag van de andere desagenoten.

Wat door mij daarna gesproken werd, doet hier niets ter zake! Maar dit wil ik wel erkennen, dat ik de S. I. en zijn leiders ronduit de waarheid heb gezegd.

Mijn plicht is het, *hier vooral* te doen uitkomen, hoe Soehario misbruik maakt van zijn invloed, hoe hij bestuur en landheer dwarsboomt in hun pogen om mogelijk bestaande, minder goede verhoudingen tus-

schen loerah en kleinen man in der minne op te ruimen dan wel te wijzigen.

Ook hier geloof ik, dat mijn gezond verstand — al ben ik ook zeer offensief gestemd — mij den juisten weg heeft aangewezen, n.l. een zaak, die behoorlijk en onder goed toezicht van het bestuur door landeigenaar en pachter kan worden uit den weg geruimd, *niet* in handen te geven van een opruier, een die per se over allen en alles den baas wil spelen.

Al sta ik alleen te midden van mijn volk, zoolang ik toewan tanah en vrije burger van den Nederlandschen Staat ben, zoolang weiger ik mijn nek te buigen zelfs voor . . . Sneevliet en Soehario!

Regeering en Regeeringadviseurs, door welwillendheid van *De Locomotief* roep ik het U toe. Zie naar de afdeeling Demak, daar worden Uwe ambtenaren door het volk minder geschat dan de bestuursleden der S. I. Vereeniging.

Een staaltje hoe dit S. I.-gift op de hersens werkt van de desamenschen wier denkvermogen en horizont gewoonlijk nog niet verder gaan dan van de buffelkraal naar hun bouwgrond en van daar naar de markt of als uiterste grens het pandhuis.

Dezen meestal goedigen menschen wordt met ruw geweld en met onbekwame hand de hoogere politiek van de anarchistische secte ingeënt, zoodat de uitwerking hen tijdelijk overstuur maakt.

Een mijner desa's tot 20 September l. l. giftvrij, werd dien dag door den grooten vaccinateur en zijn trawanten bezocht. Men overviel een ouden hadji, een eenvoudigen goeden tani, en daar in dat huis werden de desa menschen bijeengeroepen en het gift met milde hand overal in het lichaam „getjoetat.”

Nu moet men weten, dat deze hadji eigenlijk nog hoofd der desa is, die echter vanwege zijn leeftijd mij op het einde van het vorige jaar verzocht heeft zijn

schoonzoon als wd. loerah te willen aanstellen, onder zijn persoonlijke verantwoordelijkheid en leiding, om mocht de jonge man voor het loerah-ambt geschikt, blijken te zijn, dan ten gunste van dien schoonzoon te abdiqueeren.

Deze oude, degelijke landbouwer is nu zoover gekomen, dat hij wargo S. I. is geworden, uit eigen zak de contributie en entree betaald heeft voor 22 desagenooten en vol ijver nu werkende is om het gezag van zijn schoonzoon geheel te vernietigen en het welzijn van het gezin van zijn dochter onder den voet te loopen.

Commentaren m. i. overbodig. Blank en bruin mogen zich dezen toestand goed indenken.

Nu gaan wij voor de variatie even naar een Inlandsche begraafplaats, op mijn onderneming gelegen.

De vrouw van den Modin der desa, een S. I.-lid, is gestorven en wordt ter laatste rustplaats neergelegd.

Het kerkhof was vol S. I.-leden, zelfs van buiten de desa.

De treurige plechtigheid is achter den rug, de kuil weder met aarde gevuld en de „tengers” (houten grafpaaltjes) zijn geplaatst.

Vóór het verlaten van het graf werden door twee blijkbaar heetgebakerde conspirateurs nog even de vèrstrekkende anarchistische S. I.-doelen opgerakeld, en werd als hun meening te kennen gegeven, dat om het groote doel „zelfbestuur” zoo spoedig mogelijk machtig te worden, de eedgenoten maar zoo spoedig mogelijk een opruiming hebben te houden van de afzonderlijk wonende blanda's.

Heel eenvoudig, met een krojok- en rampokpartijtje is zoo'n opruiming spoedig verricht.

Van dit „Columbus-eitje kreeg ik verslag, met opgave van de namen der leghanen.

Ik begon met hiervan het bestuur kennis te geven, en gaf daarna last die beide Maximalisten in-den-dop voor mij te doen verschijnen.

In tegenwoordigheid van mijn inlandsche geëmployeerden en het desahoofd, deelde ik den heeren heel kalm en bedaard mede, wat mij ter oore was gekomen van hun grafrede.

Ik maande, als welgezinde toewan tanah, hun tot voorzichtigheid aan, met de bijvoeging, dat, mocht er in de buurt van Boejaran iets bizonders gebeuren, zij hun gerechte straf niet zouden ontgaan.

Na een ontkenning, die een goed lid dezer Demaksche S. I.-vereeniging altijd zal doen, zelfs bij de meest overtuigende en wettige bewijzen, liet ik mijn menschen huiswaarts gaan.

Zoudt u denken, dat *dit* feit een unikum is? Volgens mijn overtuiging heeft de vader van de anarchistische beweging geen schuld aan deze afwijking. Den werkelijken vader heeft men te zoeken bij de Inlandsche bestuursvoorzitters.

Wij zullen nu een kijkje gaan nemen in een ander sterfhuis en daarna in gedachten medegaan naar hetzelfde kerkhof.

Een arme jonge weduwe is na langdurig lijden overleden—natuurlijk, zooals het in deze streken gewoonlijk gaat, uit totaal gebrek aan oppassing en belangstelling—hare mannelijke familieleden hebben zich niet bij de S. I. aangesloten.

Een gevolg van de huidige humane denkbelden is, dat de vele bureu, allen S. I. leden, het geval moedwillig negeeren; alleen 6 hunner, betoonden hunne belangstelling in het geval door de voorbereidende maatregelen der begrafenis met hun tegenwoordigheid te vereeren, echter zonder een vinger uit te steken om daadwerkelijk te helpen.

Bij het wegdragen van het lijk, hebben zij *wel* medegeholpen maar het plaatsen van het lichamelijk overschot in de kuil werd verricht door vier niet-S. I.-leden.

Vóór nu het graf geheel aangeaard was, zeiden een der „getjapten”: „ziedaar hoe een doode behandeld wordt als hij *niet* tot de S. I. behoort.”

Daarna verdwenen lachende de volgelingen van Sneevliet, Semaoen, Soehario, enz.

Hoe is de verhouding tusschen den Godsdienst en deze S. I.-vereeniging?

In het Demaksche zijn de bewijzen te leveren, dat de Roode Vereeniging, die watertandend de Russische toestanden bewondert, de innige gemeenschap met den „Islam“ heeft verbroken. Want alle goede godsdienstleeraars en voorgangers, van af den pengoeloe toe, worden in een hoekje gedeponneerd en als van onwaarde beschouwd.

De drang van de oude S. I. naar de Gods huizen, om te bidden en zich goed op de hoogte stellen van de plichten van den goeden Islamiet, mist men vast en zeker op het program van Sneevliet-Semaoen c. s.

De godsdienst wordt door de heeren leiders nog slechts gebruikt als een fopspeen, of als bedwelmingsmiddel om de menigte zoo noodig tot razernij op te wekken.

Om deze reden kwam ik na ernstige besprekingen met mijn Inlandsche getrouwen, na verschillende hier op de perceelen beleefde feiten tot de gevolgtrekking, dat S. I. in de beteekenis van Sarekat Islam in deze streken is een valsche vlag, waaronder gevaarlijke contrabande thans in onzen staat door een politieke vereeniging te koop wordt geboden aan de groote menigte, die het onderscheid tusschen goed en kwaad nog niet weet, noch kan beoordeelen.

Conclusie:

Ieder die de laatste jaren, met open oog, echter met bloedend hart, den vooruitgang à la Sneevliet van een deel van het Javaansche Volk, door hen opgevoed, heeft kunnen en willen gadeslaan, zal mij zeker ook wel willen bijstaan in mijn ernstig beroep op de hooge regeering om in te grijpen voor en al eer het te laat is.

Regeering, talm niet langer. Gij draagt de verantwoordelijkheid, zoo de van alle zijden zichtbare ken-teekenen van goede evolutie verdrongen worden door uitingen van valsche democratie, die koersen naar den bloedingen chaos, waarin Rusland thans verkeert.

Ziedaar, Redactie, het gebruik, door mij van het *vrije woord* gemaakt.

Ik vertrouw, dat mijn tegenstanders, de eischers van het vrije woord in klank en schrift, mij dit niet euvel zullen duiden, nu ik tracht daarmee hun actie voor-goed uit te roeien.

Al dien tijd hebben zij willens en wetens misbruik van dat vrije woord gemaakt, om te pas en te onpas onze Majesteit de Koningin, onze Regeering, onze bestuursorganen, onze maatschappelijke instellingen op allerlei gebied, particuliere instellingen, de Westeringen, de Chineez en last not least de besten van het eigen ras intellectueel onderlegd, te beleedigen, te verguizen, met modder te bezoedelen.

Die kaatsen wil, moet den bal verwachten.

Ik heb gezegd! En wacht.

Redactie, mijn beleefden en hartelijken dank,

Hoogachtend,

R. HUYGEN DE RAAT.

KALI-KONDANG, 29 September 1918.

N B. Overname door andere bladen zal ten eerste worden gewaardeerd.

H. d. R.

BIJLAGE 4.

„DE LOCOMOTIEF” 7 OCTOBER 1918 2e BLAD.

Rectificatie anarch. S. I. Manieren.

Geachte Redactie.

Billijkheidshalve past het mij hierbij te erkennen, dat gisteren door mij uit S. I. monden werd vernomen, dat *niet* de heer Soehario persoonlijk, wel een zeer veel op hem gelijkenden jongeren broer onze desa's op 20 September j.l. heeft afgejaagd.

Deze wetenschap heeft alleen betrekking op het feit van het plotseling ziek worden dien dag van den voorzitter S. I. maar verandert verder niets aan de behandelde kwestie.

Dank zij het S. I. Congres is het mij gelukt gisteren voeling te krijgen met de bewoners van een der opstandige desa's, aangezien deze door de afwezigheid van de meeste bestuursleden blijkbaar geen last hebben bekomen om den toewan tanah te ontloopen.

Bij gelegenheid zal het mij aangenaam zijn, deze kwestie nader toetelichten.

Hoogachtend

R. HUYGEN DE RAAT.

KALI KONDANG, 5 October '18.

Bijlage 5.

„DE LOCOMOTIEF” 11 October 1918, 2e Blad.

Afbrekende S. I. Manieren.

Frappez, frappez toujours enz.

Geachte Redactie.

In mijn vorig schrijven, handelende over de Demak-sche manieren, heb ik terloops gezinspeeld op de S. I. ledenvergadering, gehouden te Kondang Wetan op 26 September j.l.

Als bijzonder staaltje hoe men in de roode richting „Volkswil en „Volksmeening” schept, acht ik het in die vergadering gesprokene zeer teekenend.

Oordeel zelf s. v. p.

De president begint met te zeggen, dat de heer Huygen de Raat in de *Locomotief* (van 20 September) de S. I. Vereeniging beschuldigd heeft van tot opruien tot oproer en het voor den gek houden van de goe-gemeente. De bestuursleden zijn Europeesch gekleed, rijden in motors en op fietsen, rooken dure sigaren en sigaretten enz. enz. zijn koerang adjar tegen de priajies dan wel tegen andere „grootte heeren”.

Op de vraag van den president aan de vergadering of deze beschuldigingen waar zijn, was het algemeene antwoord ontkennend.

De commissaris Sastrodikromo zegt: Stel, dat wij schoenen en broeken dragen, zoo ook dure sigaren rooken, van geld, dat wij zelf met eigen arbeid verdiend hebben, wie zal dit dan kunnen verbieden? (Waarom ook niet toegelicht, waarvoor het bestuur de contributie-gelden bezigt? M. i. is dit voor de leden van meer belang, dan de verteringen van *eigen* geld. — de R.)

De president verzoekt de leden, als zij overtuigd zijn van de valscheheid van de aanklacht, dit dan later op

de groote vergadering ook te willen getuigen. (Zie hier een zaadje van een „volksmeening”.— de R).

Daarna volgt deze tirade: Ik hoop, leden (sederek² natuurlijk), dat gij niet bang zult zijn voor hen, die over U willen heerschen, het doel van deze S. I. vereeniging is het zoeken naar waarheid en recht.

Wat nu volgt, is waarschijnlijk uit den koker van Sastrodikromo gekomen:

Sedert 17 jaren woon ik nu met het grootste genoegen op het perceel Kali Kondang (hoor, hoor!); toen ik nog dom was en geen last had van voedselduurte, was mij veel duister, maar nu ik reeds ontwikkeld (hm!) ben en het voedsel duur geworden, nu ben ik van de streken van de loerahs van het perceel op de hoogte, voornamelijk van die van het hoofd van de desa Kali-Kondang, die de baas over zijn menschen spelen wil; de sawahs worden niet aan de armsten ter bewerking gegeven, die gronden worden daarentegen aan de rijken verpacht, terwijl de heerendiensten aan den armen duivel worden opgedragen, wien men de sawahs onthoudt: ook wordt de door den landheer vastgestelde pacht geregeld ten eigen voordeele verhoogd; de andere desa voordeelen van den loerah ten nadeele van de arme desagenooten zijn zeer zwaar. Deze klachten had ik den landheer willen vertellen, maar de vrees (zij zijn nog al bang uitgevallen.— de R.), dat hij daarover boos zou worden, deed mij daarvan afzien.

De landheer bemoeit zich alleen met den djoeroetoelis en de loerahs, de kleine man wordt niet uitgehoord, om die reden, waar moest ik deze klachten aanbrengen en recht zoeken? (Schijnbaar is de knap geworden spreker niet op de hoogte van het bestaan van een B. B.— de R).

Nu wil de landheer allen, die leden der S. I. zijn geworden, van zijn perceelen weggagen, maar wij Javanen, inwoners van Midden-Java, die verjaagd zullen worden,

waarheen moeten wij dan wel gaan? Bewoners van het zilte nat kunnen weder in hun element worden teruggevoerd, maar waar moeten wij heen? (Denk aan de vermaarde Volksuiting d. R.)

In het kort, aangezien de loerah van Kalie-Kondang een schuinsmarcheerder is, eischen wij zijn ontslag uit zijn betrekking. Ik ben niet bang iets gerechtvaardigs te eischen, als wij maar niet *weigerachtig* (ik cursiveer d. R.) zijn na te komen de door de regeering en door den landheer gegeven bevelen, dan wel ons niet misdragen.

Bulderend applaus. (*)

Men herleze nu de laatste helft van mijn schrijven dd. 18 September en oordeele dan zelf hoe bestuursleden mijn betoog uit hun verband hebben gerukt en onjuist den kleinen man inlichten, om de vermaarde „Volksmeening” te verkrijgen, die alles behalve des Volks is.

Trouwens, waar deze taktiek ook uit den loop van het S. I. Congres, te Soerabaia gehouden, van alle zijden duidelijk te voorschijn kwam—mij bekend uit de diverse courantenverslagen—zal ik de Demaksche methode maar niet te zeer veroordeelen.

De aantijgingen van den laatsten spreker wil ik U echter naar waarheid belichten.

Sastrodikromo, steeds met den loerah van Kali-Kondang zeer bevriend, heeft dezen, zonder bekende reden noch eenige waarschuwing met ult. Juli. j.l. bij het desavolk in besloten koempoelans op allerlei wijze zwart gemaakt, met het bekende gevolg.

Op 3 Augustus kreeg ik van den loerah voor het eerst rapport van hetgeen er gaande was. Op 5 d. a. v. had mijn eerste onderhoud met den voorzitter Soehario—

(*) Ook hier is de „volksuiting” geforceerd, door een claque van wargo's, dat gebrul is immers niets Javaansch!!!

op mijn eigen verzoek—plaats. Dien dag bood die heer mij de excuses aan van het S. I. bestuur, nl. dat het mij niet dadelijk de bij het bestuur ingekomen klachten heeft overgebracht, maar wel Sastrodikromo heeft belast onderzoek naar die klachten te doen (N. B. de man, die het volk in de desa persoonlijk heeft opgeruid d. R.)

Op 6 Augustus bood ook Sastro voornoemd mij zijn onderdanige excuses aan, volmondig schuld erkennende, tevens mededeelende dat na een onderhoud met den loerah deze hem ook vergeving had geschonken.

Als men na het bovenstaande weet, dat *binnen* een week na de bij mij ingekomen desaklachten, in een desakoempoelan op mijn last de verkeerde handelingen van den loerah — die eigenlijk oude desa-adats zijn — uit den weg werden geruimd tot aller tevredenheid, dan past toch zeker de vraag: is dit de hooggeroemde en gezochte rechtszekerheid en billijkheid voor het volk, dat de mogelijkheid bestaat dat een beklagde, als het noodig geoordeeld wordt door de meerderen, telkens weer met dezelfde feiten kan worden bezwaard, die reeds van te voren zijn be-recht?

En nu de sawahpacht. De spreker verkeert blijkbaar in de meening, dat de „Demaksche Landbouw Mij.” thans een philanthropische instelling is geworden, zoodat de eigenares ook als zoodanig zich te gedragen heeft in de verpachting harer gronden.

De feitelijke toestand echter is, dat gedurende haar ruim tienjarig bestaan deze Maatschappij getracht heeft ook de goede en eerlijke arme tani's aan sawahgrond te helpen, een maatregel, die zeer gewaardeerd werd tot deze S. I. schandalen.

Zoo gewenscht, kan ondergeteekende met feiten staven, redactie, dat verscheidene van deze arme landbouwers hun recht tot sawahbewerking reeds vóór planttijd aan de meergegoeden verkwanselen, tegen

geringe schadeloosstelling, een transactie, die hier bekend staat als het „enteres” systeem.

Aan het B.B. heeft ondergeteekende met bewijzen aangetoond, dat de beschuldiging, als zoude de loerah van Kali-Kondang hooger pacht hebben geïnd dan de door de Mij. vastgestelde aanslag bedroeg, geheel uit de lucht is gegrepen.

Ieder, die er belang in stelt, kan desnoods zich persoonlijk overtuigen op welke wijze ondergeteekende den kleinen man behandelt, om overtuigd te worden van de valsheid der stelling, dat hij alleen voeling houdt met den djoeroetoelis en de loerachs.

En als slot de beschuldiging van het weggagen van S. I. leden van het perceel. Redactie, geen haar op op mijn hoofd heeft ooit daaraan gedacht; te eerder zal deze bewering aanvaard worden na de toelichting dat door *mijn* direct optreden en ten koste van *mijn* zak, perceelsopgezetenen, die kunnen bewijzen, dat zij in een perceelsdesa zijn geboren, door den landheer *niet* van het perceel kunnen worden weggejaagd, tenzij die menschen boosdoeners zijn.

Is ooit ten koste van een der S. I.-ers reeds zoo iets vertoond, uit liefde voor den armen landgenoot???

Sastrodikromo Moerdi, de edelmoedige filantroop, waarheidlievend man en beschermer zijner desagenoten, werd omstreeks 20 September door den deurwaarder bezocht, en namens mij vriendelijk verzocht, om binnen drie maanden met al zijn hebben en houden ons perceel te verlaten.

Zijn geboorte-„amben” heeft gestaan in de buurt van passer Boejaran, een verplaatsing dus van circa 500 M. van zijn huidige woonplaats, dit is m. i. geen reden om het te doen voorkomen, als zoude ik hem met honderden anderen van het eiland Java willen verdringen.

Langs dezen weg durf ik zelf de HH. Sneevliet,

Samaoen en sedereks een beleefde vraag te doen: heb ik na al het „anarchistische” gekuip van uwen Demakschen partijgenoot, Sastrodikromo fatsoenlijker en humaner kunnen behandelen?

Laten die HH. dan tevens uitleggen, waarom het noodig is S. I. leden een giftigen angel in het hart te steken, om ze op te hitsen, tegen bestaande, voor den kleinen man werkelijk vrij goede desatoestanden.

Ten bewijze dat het S. I. lidmaatschap voor mij geen motief is, den menschen hun sawahs te ontnemen, nog minder ze van de perceelen te verjagen, diene het feit dat een rustige onderhandeling van landheer en desabevolking in de desa Kleedoeng tot het resultaat heeft geleid, dat, na belofte van de S. I. bewoners zich geheel weer te zullen onderwerpen aan bestaande oude regelingen, de toewan tanah hun de verzekering gaf, dat met wegneming van minder juiste desa-regelingen zij allen als van ouds de sawahs kunnen en mogen bewerken.

Geen woord van pressie is uit mij gekomen, om die menschen uit de S. I. V. te doen treden.

Door afwezigheid van het Demaksche bestuur vanwege het Soerabaiasch S. I.-congres, heeft men de Kledoengers niet kunnen instrueeren, den toewan als een „onrein” dier te mijden.

Zal men alsnog trachten, deze minnelijke transactie weder teniet te doen?

Wat betreft dienstweigeringen, helaas moest ik er toe overgaan zoodanige aanklachten in te dienen, in de eerste plaats tegen de heeren S. I.-voorgangers, wonende op onze perceelen.

Als toegift van dit opwekkend verhaal, het feit, dat gedurende de laatste week diefstallen op de perceelen plaats hebben van sluisjes en brugdekplanken. Ik deel U het geval mede, dat zoo iets *nooit* hier is gebeurd, en de rustige opgezetenen in deze diefstallen

niets anders zien dan boosaardige plagerijen, die helaas later ten nadeele zijn van de desabewoners, belast met de zorg van dergelijke kunstwerkjes.

Inderdaad, zoo'n „roekoenan" systeem en principe gaat mijn verstand te boven.

Zeer merkwaardig acht ik het, dat de heer Soehario mijn beschuldiging van onzedelijkheid en trouweloosheid *niet* heeft behandeld. Wat is hiervan de reden?

Heden, Zondag 6 October, heeft een groote S. I.-meeting te Demak plaats, zoo noodig hoop ik U het daarin verhandelde later ook te berichten.

Volgens de eerste mij ter oore gekomen geruchten moeten perceelszaken als hoofd gerechten zijn toegediend.

Wij zullen dan weder kunnen waarnemen, hoe de „volkswil" wordt verwekt.

Met beleefden dank voor de opname,

Hoogachtend

Uw dw.

R. HUIJGEN DE RAAT.

Kali-Kondang 6 October '18.

BIJLAGE 6.

Als laatste bijlage volgt hieronder een door mij voor „de Locomotief” geschreven artikel in Mei 11.

De hoofdredacteur achtte het noodig dat het door mijn naam gedekt werd.

Aangezien het op onze perceelen toen nog rustig was, kon ik dat niet doen, uit vrees den duivel in huis te lokken.

Nu wij dien gast, toch zonder provocatie te logeeren hebben gekregen, zoo heeft de openbaarmaking van dat gedachtenkindje waarschijnlijk nog zijn nut.

Gezag, orde en rust, of ordeloosheid, tuchteloosheid en onrust.

De gebeurtenissen die wij de laatste weken, vooral te Semarang hebben kunnen constateeren, als gevolg van de actie der Heeren Sneevliet, Baars, Semaoen, Marco en t. q. doen welgezinde, ordelievende Javanen vrienden, inderdaad beklemmend aan, en telkens rijst de vraag van alle kanten op :

„Tot hoever zal het Gezag, zich door zulke onrijpe, niets te verliezen hebbende onruststokers laten sarren en bespottelijk maken, eer het zich weder laat gelden, in het welbegrepen Algemeen belang

Wordt er ten einde raad eindelijk met straffe hand ingegrepen, dan bestaat helaas de kans, dat die hand, zoo laat ter bestraffing der deugnieten uitgestoken, ook verkeerdelijk zal belemmeren, de gezonde groei van het vele goede dat in de S. I. beweging *primitief* te vinden was, reden dan ook van 's Regeerings goede gezindheid.

Zooals men thans openlijk verklaart, lak te hebben aan Regeering, Bestuur, politie en Militaire tucht, is het voor den onontwikkelden, maar naar vooruitgang strevenden Inlander, nog niet bij machte de consequenties van de Sneevlietiaansche leerstellingen te doorgronden, totaal ondoenlijk zijn juist evenwicht te bewaren. Tegen wil en dank worden die lieden de verkeerde richting opgedreven. Wanneer zoogenaamde Inlandsche intellectueelen, de voormannen van de S.I. beweging zich nog met open oogen om den tuin laten leiden, dan is het immers niet te verwonderen, dat de groote groep leden, met totaal geen begrip van Maatschappelijke vraagstukken, ook medeschreeuwen wanneer de voormannen den toon aangeven.

Semarang is door de Sneevlietbaccil verpest.

Hoe geneest men het best de pest? Toch zeker niet door lankmoedigheid, onverschilligheid en sa-barheid?

De pesthaarden moeten volgens de ondervinding met wortel en tak uitgeroeid worden, ter voorkoming dat de gesproken en geschreven baccillen, zich naar alle windstreken verpreiden. overal dood, verderf, verdriet, onrust en schade aanbrengend

In vroegere jaren — zie o. m. terug naar Tjilegon, Gedangan, Rembang enz. enz. — stonden af en toe, hier en daar „Goeroe's" van div. ilmoe's op, om te trachten door omverwerping van het Gezag, zichzelf in het bezit te stellen van dat gesmade en vermaledijde gezag.

Dank zij een — soms reeds te laat — streng ingrijpen der Regeering, werden die HH. Goeroe's van minderwaardig allooi, de giffanden uitgetrokken en verdwenen zij spoedig in de vergetelheid.

Hoe het echter komt, dat heden ten dage Goeroe's van het gevaarlijk gehalte, als Sneevliet, Baars, Brandsteder, Semaoen, Marko enz. enz. zijn, die in hun

tongen djimats bezitten, grooter dan de voorgangers ooit bezeten hebben, zoo franc en vrij blijven rondloopen en met bestuurs toestemming in het openbaar hun ilmoe's de groote domme gemeente mogen ingieten, en de verschillende organen van het Gezag kleineeren en bespottelijk maken, is voor Indische vrijzinnige oudgasten momenteel een onoplosbaar raadsel.

Naar veler meening—blank en bruin—moet er thans onverwijld streng maar rechtvaardig worden ingegrepen. zonder aanzien des persoons.

De uitgedeelde djimats, die opstandigheid, grenzelooze tuchteloosheid, het rampas systeem, onkwetsbaarheid, (hier natuurlijk niet bedoeld als onkwetsbaarheid van het lichaam alleen) en last not least grootheidswaan moeten kweken, zijn reeds in zooveler bezit gekomen, dat ongetwijfeld bij de uitroeiing daarvan wel bloed zal moeten vloeien.

Toch mag er niet gewijfeld worden, zelfs geen uur. geen dag om met krachtige hand integripen, in het welbegrepen groot belang van de goede, juiste en geleidelijke evolutie van onze verschillende groote Indische bevolkingsgroepen.

Hoe langer men wacht, des te grooter en fataler de Sneevliets worden, die inderdaad blijkbaar alles op het spel willen zetten, met de kans, een Lenin of Trotsky te worden, gezaghebbers, die door stroomen onschuldig bloed, toch ook eischen, dat zelfs het onwettig ongewenscht gezag gehoorzaamd wordt.

Nu wij het toch over deze vrijheidskanker uitwassen hebben, zoo is het ook noodig te wijzen, op de niet toelaatbare wijze, waarop de H. H. Tjokroaminoto en bondgenoten, de Godsdienst te pas of te onpas misbruiken, om het wettig neutraal gezag te ondermijnen.

Ieder weet hoe gemakkelijk het is, met dit recept de groote onwetende menigte tot kookhitte te brengen.

De weldenkende, goed ontwikkelde Inlanders, zullen de eerste moeten zijn, om te erkennen, dat de laatste jaren de Regeering consequent, stelselmatig alles tracht te mijden, waardoor de belijders van de Islam zich in een enkel opzicht op hun teentjes getrapt zullen achten.

Om die reden moet de eisch van een Tjokroaminoto, om op Middelbare, Mulo en Lagere scholen Godsdienst onderwijs te geven, gekwalificeert worden als de daad van een Volksleider, die eigenlijk geen begrip heeft wat het leiderschap behoeft.

Want diezelfde leider eischt van de Regeering, maar altijd meer en meer scholen, niettegenstaande de wetenschap dat onderwijzers en leeraren niet uit den grond zijn te stampen, en verlangt bovendien dat die Regeering, die neutraal moet blijven, het Mahomedaansch onderwijs moet bekostigen.

Meent hij dit niet, laat hem zich dan duidelijk uiten, dat bijzondere particuliere scholen in het leven geroepen moeten worden, die dan tevens zoo noodig geacht, godsdienstonderwijs in haar program kan opnemen.

De vraag—zeker als een eisch bedoeld—den G. G. gedaan eindelijk eene beslissing te willen nemen, inzake de twee redacteurs van het Djawi Hisworo, aangezien men anders niet voor de gevolgen kan instaan is van hetzelfde dreigsausje overgoten, volgens het door Sneevliet opgemaakt kookboekje.

Hoe doorzichtig listig getracht wordt, de goege-meente in het harnas te jagen, blijkt ten duidelijkste uit het feit, dat de C. S. I. voorzitter in de vergadering van de Vereeniging Tentara Nabi Mohamad, heeft verklaard, dat door het bespionneeren der bedehuizen op last van het Bestuur, de goedgelovige islamieten moeilijkheden in den weg worden gelegd.

De spreker zegt niet welk plaatselijk Bestuur dat doet, zoodat hier Bestuur dus gelijkkluidend wordt gesteld met 's lands Regeering.

Dan wordt wijselijk niet gemeld, dat in werkelijkheid de aanwezigheid van spionnen in een missigit, voor den welmeenenden goedgeloofige een reden zal zijn, om zijn gebeden niet met dezelfde ernst te verrichten.

Hoe zuivere Islambelijders, die niets op hun kerfstok hebben, de Islambelijdende gouvernements ambtenaren die in de moskee komen, als spionnen daaruit willen doen verdwijnen, is voor gewone menschen niet te verklaren.

Iedere Godsdienst die rein en volgens de Heilige boeken wordt beleden, behoeft geen spionnen te vreezen. Alleen zij die het mooie in de Godsdienst door verkeerden uitleg misbruiken, om de groote ongeletterde gemeente op te hitsen, ten nadeele van het Gezag, zien door vrees bevangen overal verklappers van hun misdadig gedoe.

Geen enkel goedgeloofig zuiver Islamiet behoeft onze Regeering te wantrouwen, zoolang zij de wetenschap bezit, dat deze in de behartiging der belangen van hare Mohamedaansche onderdanen, nog steeds de richting volgt, die hare oud-adviseur de wereldvermaarde Islamkenner Dr. Snouck Hurgronje haar aangewezen heeft.

Tjokroaminoto speelt op deze wijze voortgaande een hoogstgevaarlijk spel. De belangen van den Godsdienst van zijn landgenooten behartigt hij niet; godsdiensthaat wordt met moedwil bevorderd en gekweekt, en eindelijk bemoeilijkt hij de Regeering in de huidige omstandigheden haar zorgen uitsluitend te wijden aan de geregelde voedselvoorziening van hare verschillende bevolkingen in de komende onzekere toekomst.

Een orang desa.

12 Mei 1918.

